

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. XXI. De merito Christi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

55. Obijcies ultimò: Majorem videtur habere oppositionem cum unione hypostatica habitus vitij, quam fomes peccati: Sed habitus vitiosus, de potentia absoluta possunt esse in humanitate Verbo unita: Ergo & fomes peccati. Major videtur manifesta, Tum quia habitus vitiosus proximior est malo ad quod dat facilitatem, quam fomes qui non dat facilitatem, sed in potentia consistit. Tum etiam quia fomes peccati non inclinat in malitiam moralem formaliter, sed tantum pro materiali, scilicet ad bonum delectabile; habitus verò vitiosus est facilitas, inclinatio, & promptitudo ad malum, ut malum malitiā morali formaliter. Minor verò suadetur: Cum unione hypostatica solum malum culpæ videtur habere oppositionem: Sed habitus vitiosus non importat malum culpæ, ablata enim omni culpā, imò & reatu pœnæ, possunt manere hujusmodi habitus, ut patet in baptizatis, quibus omnis culpa & pœna perfectè remittitur, & tamen si habeant antea habitus vitiorum, non propterea per baptismum auferuntur: Ergo habitus vitiosus possunt, saltem de absoluta potentia, in humanitate Verbo unita existere.

56. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, implicat enim habitus vitiosus in humanitate Verbo unita existere, quidquid in contrarium dicant Vazquez hic disp. 61. cap. 8. num. 36. Ragusa disp. 114. §. 8. & alij ejusdem Societatis. Ratio verò negati ex principiis suprà statutis facile colligitur. Christi enim humanitas, ex vi unionis hypostaticæ, est infinitè atque summè sancta: Sed cum infinita & summa sanctitate habitus vitiosus impossibilis est: Ergo & cum unione hypostatica. Major patet, Minor probatur. Tum quia summa & infinita sanctitas, nedum cum peccato, sed etiam cum potentia proxima peccandi, impossibilis est, ut articulo precedenti ostendimus: Ergo & cum facilitate ad peccandum, quæ proximitus ad peccandum, quam ipsa potentia accedit. Tum etiam, quia summa sanctitas dicit summam à peccato distantiam: Sed major est distantia, à peccato distare, & à facilitate ad peccandum, quam à solo peccato: Ergo summa sanctitas nedum opponitur peccato, sed etiam vitio, quod facilitatem ad peccandum præstat. Unde ad probationem Minoris, Major neganda est; nam cum unione hypostatica, non solum peccatum, sed etiam proxima & expedita ad peccandum potentia, & a fortiori facilitas, inclinatio, & promptitudo ad peccandum, impossibilia sunt.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

97. EX dictis in hac disputatione colligitur, tres esse causas sufficientes impeccabilitatis Christi, & exclusionis fomitis ab ejus humanitate. Prima & principalis est unio hypostatica, quæ cum summè & infinitè humanitatem Christi sanctificet, nedum peccatum, & potentiam peccandi, sed etiam omnes motus inordinatos appetitus sensitivi prorsus excludit, ut ex suprà dictis patet. Secunda est visio beatifica, quæ cum animam Christi primæ rectæ operationis regulæ conjungat, illam etiam reddit impeccabilem, & insuper vim & efficacitatem habet comprimendi omnem inordinatum affectum appetitus sensitivi: si enim in via, perfecta Dei contemplatio, quæ est sub velamine fidei, ita ad se rapit sensum, ut licet non

A impediatur omnem motum appetitus, saltem ipsum egregiè moderetur, imò pro eo tempore quo durat, impediatur, ut patet in ecclasi; nihil mirum, si clara illa Dei contemplatio, constanter in Christo & in beatis perseverans, omnem inordinatum motum appetitus prorsus impediatur.

B Tertia causa impeccabilitatis Christi, & exclusionis fomitis ab ejus humanitate, sumitur ex perfectione gratiæ habitualis in anima ejus existentis, & virtutum quæ ab ea dimanant; illa enim gratia, ratione conjunctionis quam habet cum gratia unionis, & quia in Christo est in statu perfecto & connaturali, habet quandam participationem gratiæ patriæ, ratione cujus firmat animam Christi in bono, & potentiam peccandi, ac fomitem peccati, motusque omnes inordinatos appetitus sensitivi, ab humanitate ejus excludit, atque ita Christus triplici titulo sanctus & impeccabilis est, unde ob triplicem illam sanctitatis & impeccabilitatis ejus causam, & prærogativam, Daniel. 9. *Sanctus Sanctorum* appellatur; & Isaiæ 6. Seraphim die ac nocte, sacrum illud trifagium, *Sanctus Sanctus Sanctus*, ante Thronum ejus decantant.

DISPUTATIO XXI

De merito Christi.

Ad questionem 19. D. Thomæ.

C Elebris est hæc disputatio, plures enim & graves circa meritum Christi, ejusque libertatem, quæ est conditio ad merendum necessaria, occurrunt difficultates, quas articulis sequentibus, eā quā poterimus perspicuitate & brevitate, proponemus ac resolvemus.

ARTICULVS PRIMVS.

An & quando Christus meruerit?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

P Pro resolutione utriusque difficultatis recolendum est ex Tractatu de justificatione & merito, sex conditiones de lege ordinaria ad merendum esse necessarias: Nā primò requiritur quod actio meritoria sit libera, quia naturalibus nec mere-mur, nec demeremur. Secundo, operatio debet esse bona ex objecto & omnibus circumstantiis, nam actus malus non meretur præmium, sed pœnam. Tertiò, debet procedere à subiecto grato, iuxta illud Genes. 4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus.* Ubi prius ad Abel, id est ad subiectum Deo gratum, deinde ad munera ejus respexit Dominum asseritur, quia nisi subiectum sit gratum, opera ejus Deo grata non sunt. Quarto, quod formaliter vel virtualiter referatur in finem supernaturalem, quia ut docet S. Thomas 1. 2. quæst. 114. art. 4. charitas est quæ conjungit actus aliarum virtutum cum ultimo fine, & ideo ex imperio charitatis habent quod sint meritorie vitæ æternæ. Quintò, quod sit actio viatoris, nam beati & damnati, quia sunt in termino, mereri

vel demereri non possunt. Sextò, quod ad sit patet & promissio ex parte Dei, & ex parte operantis seu merentis, ordinatio operis ad consequendum primum: quia sine tali promissione & ordinatione, Deus nemini obligari potest ad reddendum premium.

Supponendum est etiam, quatuor esse tempora vel instantia de quibus dubitari potest an Christus meruerit, nempe primum instans conceptionis, reliquum vitæ tempus usque ad mortem, ipsum instans mortis, & tempus quod post Christi mortem successit. His premis.

Licet omnes Theologi unanimiter fateantur Christum dum erat in terris viator, verè & propriè meruisse, idque certà & indubitata fide tenendum sit, tamen circa tempus quo meruit, varia sunt Authorum placita, sed omnes sententias, ad quatuor reduci posse existimo.

Prima negat Christum meruisse in primo conceptionis instanti. Hanc tenet Alenis 3. part. quæst. 17. membro 2. art. 1. illamque probabiliorè censent Albertus in 3. dist. 18. art. 6. & D. Bonaventura ibidem art. 10. quæst. 2. & ut probabilè defendit Durandus in eadem distinctione quæst. 2.

Secunda per extremum affirmat. Christum meruisse non solum in hac vita mortali, sed etiam post mortem. Ita quidam quos sine nomine refert Vincentius relect. de gratia Christi quæst. 5. paginâ 438. Pro hac etiam refertur Ragusa hic disp. 5. §. 1. & alij qui volunt Christum meruisse per effusionem sui sanguinis ex latere transfixo, quod vulnus certum est fuisse Christo inflictum post ejus mortem. Huic etiam favent quidam Theologi, qui ut refert Vazquez hic disp. 76. cap. 1. docent Christum nunc actu mereri in sacrificio missæ, & in collatione sacramentorum.

Tertia Christi meritum à primo instanti conceptionis usque ad instant mortis inclusive protendit, & asserit in instanti terminativo vitæ, mortisque inceptivo, meruisse. Ita Cajetanus in 4. quæst. 50. art. 6. §. ad 1. & 2. 2. quæst. 124. art. 4. ad 2. Martini argumentum, quem sequitur Hurtado disp. 63. sect. 10.

Quarta & vera sententia, quæ apud Theologos non solum domesticos, sed etiam extraneos communis est, docet Christum meruisse quidem in primo instanti conceptionis, & toto tempore vitæ, non tamen post mortem, nec in ipso instanti terminativo vitæ, mortisque initiativo.

§. II.

Statuitur prima conclusio, & ostenditur Christum verè & propriè meruisse.

Ico primò, Christus verè & propriè meruit.

Conclusio est certa de fide, colligitur enim aperte ex variis Scripturæ locis: Nam dicitur Isaia 53. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum. Item: Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & saturabitur. Quibus verbis denuntiat Propheta uberrimum fructum qui Christo Domino in premium passionis erat præparatus. Unde Hieronymus in hunc locum: Quia igitur laboravit, videbit Ecclesias in toto orbe consurgere, & earum saturabitur fide. Dicit etiam Apostolus ad Philip. 2. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, propter quod Deus exaltavit illum. Ubi exaltatio Christi, il-

lius humilitati & obedientiæ, ut causæ meritoriarum tribuitur. Denique in Tridentino definitur, Christum fuisse causam meritoriam nostræ justificationis: Ergo Christum verè & propriè meruisse, certà & indubitata fide tenendum est.

Ratio etiam suffragatur: In Christo enim concurrunt omnes conditiones ad meritum requisitæ: Ergo verè & propriè meruit. Consequentia patet, Antecedens probatur inductione, discurrendo per singulas. In primis certum est secundum fidem, Christi humanitatem habere liberum arbitrium, ut ostendit S. Thomas quæst. 18. art. 4. & per consequens actiones ejus fuisse liberas. Secundò, omnes actiones Christi ex objecto & circumstantiis erant bonæ, ut ipse testatur Joan 8. dicens: Ego quæ placita sunt ei facio semper. Tertiò, ejus humanitas erat Deo grata, tum gratia unionis, tum gratia habituali. Quartò, per actum charitatis omnia opera sua in Dei gloriam referebat. Quintò, ejus actiones erant viatoris: nam ut ostendit D. Thomas hic quæst. 15. art. 10. Christus simul erat viator & comprehensor, quia licet ab instanti conceptionis haberet beatitudinem animæ, & visione beatificâ frueretur, carebat tamen gloriâ corporis, & in eam tendebat per actus meritorios. Unde Jeremias 14. colonus & viator appellatur. Quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum. Denique, promissum est premium actionibus Christi, ut colligitur ex verbis Isaia supra relatis, & similiter Christus ordinavit actiones suas ad tale premium: Sed conditiones illæ sufficiunt ad meritum, ut in Tractatu de merito fusè ostensum est: Ergo in Christo reperiuntur omnes conditiones ad meritum requisitæ.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Meritum libertatem arbitrij requirit: Sed in Christo libertas arbitrij non fuit, cum determinatus ad bonum extiterit, sine indifferentia ad malum: Ergo mereri non potuit.

Respondeo negando Minorem: licet enim in Christo non fuerit libertas contrarietatis, consistens in indifferentia ad bonum & malum, fuit tamen libertas contradictionis, consistens in indifferentia ad agere & non agere, & ad hoc & illud bonum, quæ libertas ad meritum sufficit. Ita D. Thomas quæst. 29. de verit. art. 6. ad 1. & in 3. dist. 18. quæst. 1. art. 2. ad 5. De quo fusius infra.

Obijcies secundò: Meritum est opus viatoris: Sed Christus à primo instanti conceptionis non fuit viator, sed comprehensor: Ergo mereri non potuit.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem: licet enim Christus à primo instanti conceptionis esset comprehensor, & visione beatificâ frueretur, tamen simul erat viator, ut docet S. Thomas hic quæst. 15. art. 10. quia carebat beatitudine corporis.

Dices primò, Licet Christus simul esset viator & comprehensor, tamen non erat viator secundum animam, cum illa à primo conceptionis instanti, visione beatificâ frueretur, sed tantum secundum corpus, quod erat mortale & passibile: Atqui meritum esse debet ab anima, & à voluntate quæ potentia ejus est, & non à corpore & virtute.

M M m m ij

bus ejus: Ergo licet Christus fuerit viator, tamen A mereri non potuit.

11. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, Christus enim non tantum ratione corporis præcisè, sed etiam secundum animam erat viator; nam Christi anima dupliciter considerari potest, primò secundum mentem seu partem superiorem, secundum quam est persona incompleta, habens esse independentem a corpore, & proprias operationes intellectus & voluntatis, quibus clarè videbat Deum, & ejus præsentia fruebatur, & secundum hanc rationem Christus fuit comprehensor ab instanti suæ conceptionis. Secundò considerari potest, quatenus informabat ante mortem Christi, corpus ejus passibile & mortale, tribuendo illi gradum corporeum, vegetativum, & sensitivum, & ut erat principium passionum seu affectuum animalium appetitus sensitivi; & secundum hanc rationem Christus fuit viator, etiam secundum animam. Unde simul in eadem Christi anima reperiebatur gaudium comprehensoris, & tristitia viatoris, quam explicuit Christus, quando dixit: *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

12. Dices secundò: Si Christus ex carentia beatitudinis corporis, constituitur in statu viæ capaci merendi, animæ beatorum erunt in statu merendi, quia similiter carent beatitudine corporis.

Sed negatur sequela: Christus enim non ex eo solum fuit viator, quia caruit beatitudine corporis, sed quia illius anima erat corpori passibili unita, passibilitate orta ex carentia beatitudinis corporis: animæ autem Sanctorum in patria, corpori unitæ non sunt, & aliæ sunt impassibiles, & idcirco omnino extra statum merendi constitutæ. Ita D. Thomas quæst. 19. de verit. art. 6. ad 5.

13. Dices tertio: Si Christus meruit, quia fuit simul viator & comprehensor, non meruit de lege ordinaria, sed ex aliqua dispensatione speciali; nam quod simul esset viator & comprehensor, habuit Christus ex dispensatione speciali; de lege enim ordinaria gloria animæ ejus in corpus redundare debebat, illudque reddere impassibile.

Sed negatur pariter sequela, licet enim conjunctio status viatoris cum statu comprehensoris in Christo, fuerit facta ex speciali privilegio, illa tamen supposita, ut Christus mereretur, speciali dispensatione non eguit, sed id contingit ex ordinaria providentia Dei: sicut licet conjunctio humanitatis ad Verbum, miraculosa fuerit, omniumque miraculorum miraculum; illa tamen supposita, quod Christus ut homo actus humanos eliceret, non miraculosum, sed connaturale fuit.

14. Objicies tertio: Meritum dicit imperfectionem in merente: Ergo nullatenus debet poni in Christo. Consequentia videtur legitima, Antecedens probatur. Qui meretur expectat aliquid sibi conferendum ab alio tanquam à superiori: Ergo meritum dicit inferioritatem & indigentiam, subindeque imperfectionem, in persona merente.

15. Respondeo, concessa Antecedente, distinguendo Consequens: Ergo meritum nullatenus debet poni in Christo, ratione naturæ divinæ, concedo. Ratione naturæ assumptæ, nego. Nam ratione talis naturæ potest Christus se subicere Deo ut superiori, & ab eo expectare præmium, subindeque verè & propriè mereri, & de condigno satisfacere, ut disp. 4. ostensum est.

§. IV.

Alia difficultas resolvitur, & quo tempore Christus meruerit, quatuor sequentibus conclusionibus declaratur.

Dico secundò: Christus meruit in primo conceptionis instanti. Ita D. Thomas infra quæst. 34. art. 3. & Theologi communiter.

Probatum primò ex Scriptura, dicitur enim ad Hebræos 10. de Christo: *Ingrediens mundum dixit, hostiam & oblationem noluiti &c. tunc dixi, ecce venio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam Deus voluntatem tuam.* Ex quibus verbis istud potest desumi argumentum. Oblatio sui quam Christus fecit Patri ingrediens mundum, seu voluntas illa quæ tunc pro salute generis humani, se obtulit Patri, & statuit opus nostræ redemptionis ad quod missus fuerat perficere, verè fuit meritoria: Sed talis oblatio, & mortis acceptatio, facta fuit in primo instanti conceptionis: Ergo in illo instanti Christus meruit. Major pater, Tum quia talis oblatio & mortis acceptatio, fuit libera, & ex charitate, habuitque alias conditiones ad meritum requisitas. Tum etiam quia Apostolus de illa subdit paulò post: *In qua voluntate sanctificati sumus*: voluntas autem seu operatio quæ Christus sanctificavit nos, satisfactoria atque meritoria fuit. Minor verò suaderetur: Tum quia Christum ingredi in mundum, solum verificatur de primo instanti conceptionis, nam ante primum instans conceptionis, non est verum cum proprietate dicere quod Christus ingreditur in mundum, sed quod ingressurus sit. Pro tempore autem subsecuto ad primum instans, non est verum dicere quod ingreditur, sed quod ingressus est. Tum etiam quia ut ex ipso contextu patet, ly *tunc* referendum est ad illam durationem, quæ Deus Christo aptavit corpus, seu dedit ei corpus aptum ad immolationem, quia passibile: Sed hæc duratio est primum instans conceptionis: Ergo in illo instanti Christus se obtulit Patri, & mortem pro salute generis humani acceptavit.

Confirmatur: Quamvis daretur quod ex verbis illis Apostoli non satis evinci posset, Christum in primo conceptionis instanti meruisse; ex illis tamen aperte constat, ipsum sub vitæ initium, saltemque aliquando post meruisse offerendo se Patri, & dicendo: *Ecce venio*: unde cum non possit assignari ratio ulla cur meritum Christi, eaque voluntas in qua sanctificati sumus, dilationem tantisper sit passa, prudenter facturi videmur, si quod est Christo dignius, planèque difficultate vacat, ei tribuamus; ne prima quidem vitæ ejus portio abierit infugifera, & meriti expers. Præsertim cum Angelos à primo productionis instanti meruisse, pervulgata sententia sit, & nulla perfectio, aut prærogativa debeat Christo denegari, quæ præ creaturæ conceditur.

Probatum secundò conclusione ratione quæ utitur S. Thomas infra quæst. 34. art. 3. Christus in primo instanti conceptionis habuit actum voluntatis supernaturalem & liberum: Sed isti actus nihil defuit necessarium ad meritum: Ergo Christus in primo instanti suæ conceptionis meruit. Minor pater, Major verò à S. Doctore sic ostenditur. Christus in primo instanti fuit justificatus modo perfectiori justificationis possibili: Sed justificatio per proprium voluntatis actum, quæ est justificatio adultorum, perfectior est quoad modum,

justificatione sine proprio actu, quæ est justificatione parvulorum: Ergo Christus in primo instanti fuit justificatus per proprium actum voluntatis, more adultorum, & consequenter in primo instanti conceptionis, actum voluntatis supernaturalem & liberum exercuit; solus enim actus liber & supernaturalis, est dispositio antecedens vel concomitans nostram justificationem.

Dico tertio: Christus meruit in infantia, & toto tempore vitæ, usque ad instantem mortis.

19. Prima pars hujus conclusionis patet ex dictis in præcedenti: si enim Christus in primo instanti conceptionis meruit, non est cur infantia tempore ipsum non meruisse dicamus.

Favent etiam SS. Patres, qui passim in sermonibus de Nativitate, Circumcisione, & pueritia Salvatoris, agnoscunt incommoda quæ Christus infans pertulit, fuisse nobis meritoria, & salutaria: Ambrosius enim lib. 2. in Lucam cap. de Nativitate Salvatoris sic ait: *Me illius infantia vagentis abluit stetus, mea lachryma illa delicta laverunt.* Augustinus serm. 11. de tempore: *Adoremus pannos infantie, ex quibus facta sunt emplastra naturæ.* Item S. Thomas infra quæst. 37. art. 1. inter alias causas circumcisionis Christi, hanc statuit, ut scilicet legis onere nos liberaret, secundum illud Galat. 4. *Misit Deus Filium suum factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret.*

20. Ratio etiam suffragatur: Ut enim sæpe diximus, & est tritum & commune Theologorum principium, Christo tribuenda est omnis perfectio possibilis, quæ nec cum munere Redemptionis, nec cum majori perfectione pugnat: At Christum in infantia nobis meruisse, cum munere Redemptionis non pugnat; imò potius infinitam ejus erga homines charitatem mirum in modum commendat; nec cum majori perfectione impossibile est, ut ex argumentorum solutione patebit: Ergo asserendum est, Christum tempore infantia meruisse.

21. Ex quo probata manet secunda pars conclusionis: Non enim repugnat Christum à primo instanti conceptionis, usque ad instantem mortis exclusivè, meritum continuasse, cum à sensibus in merendo non dependerit, ut ex infra dicendis constabit; & alias sic meruisse, maximè charitatem ejus erga homines commendat: Ergo asserendum est, Christum meritum suum à primo instanti conceptionis, usque ad instantem mortis exclusivè, continuasse.

22. Dico quartò: Christus nec meruit nobis post mortem, neque nobis nunc meretur.

Probatum primò ex Scriptura, Apostolus enim ad Hebræos 10. docet Christum oblatione corporis sui, quæ in cruce se Deo Patri pro nostra redemptione & salute obtulit, consummasse in sempernum sanctificatos, seu nostræ redemptionis opus perfecisse: Sed hoc falsum esset, si adhuc post mortem, nostram salutem, vel aliquid ad illam spectans, meruisset, aut mereretur: Ergo Christus nec meruit nobis post mortem, neque nobis nunc meretur.

23. Probatum secundò conclusio: Una ex conditionibus requisitis in aliis hominibus, ad merendum sibi, vel aliis, est status viatoris: Sed nulla est ratio excipiendi ab hac conditione & regula generali Christum: Ergo post mortem, in qua status viatoris terminatur, nec sibi, nec aliis meruit.

Major in Tractatu de justificat. & merito, fusè declarata & probata fuit, Minor verò suade-

A tur: Tum quia ad istam exceptionem nullum adest fundamentum. Tum etiam, quia ipsemet Christus Joan. 9. expressè fateatur se sub hac generali lege comprehendendi, cum ait: *Me oportet operari opera ejus qui misit me, donec dies est: Venit nox quando nemo potest operari, id est mereri: per noctem enim intelligitur in hoc loco mors: seu tempus quod erit post hoc sæculum, ut annotant Chrysostomus homil. 55. in Joan. Augustinus Tract. 44. in Joan. & Origenes homil. 3. in Psalm. 36. ubi hæc scribit: Dominus & Salvator ait, veniet nox quando nemo potest operari, & hoc dicit de illo tempore quod erit post hoc sæculum.*

B tempore quo unusquisque pro malis suis recipiet penas. Tunc ergo dicit, noctem illam futuram, cum jam nemo potest operari aliquid, sed unusquisque tunc pascitur ex operibus suis quæ hic positis operatus est. Cum ergo nox fuerit, nemo operatur. In illo tempore malo, cum peccatores suppliciis affliguntur, erit sine dubio fames his qui nullos fructus boni operis collegerunt. In illo autem famis tempore, saturabuntur justi, ex fructibus scilicet justitiæ suæ. Sicut enim in deserto sex diebus colligebant manna, in sexta autem die non unius diei modium, sed quantum sufficeret ad crastinum colligebant. & unusquisque edebat in die sabbati quæ collegerat in die sexta: ita etiam nunc velut sexta quadam dies putanda est Domini nostri Jesu Christi adventus, & tempus hoc dispensationis ejus, quam passione suâ hoc in sæculo procuravit. Et idcirco dum in die sexta sumus, colligamus manna dupliciter, ut sufficere nobis possit, dum advenit vera sabbati observatio populo Dei. Si enim non collegerimus duplices cibos, qui nobis & in præsentis sæculo sufficiant & in futuro, in diebus famis non saturabimur.

C Dico quintò: Christus in instanti mortis suæ non meruit. Probatum primò ex Divo Thoma infra quæst. 50. art. 6. in corp. & ad 2. ubi docet mortem Christi in facto esse non fuisse operatam meritorie nostram salutem: Sed in instanti extrinseco vitæ Christi, & intrinseco mortis, est mors Christi in facto esse, cum sit verum dicere in illo, Christus mortuus est: Ergo Christus in illo instanti non meruit.

Probatum secundò: Status vitæ, sumptus pro conjunctione animæ ad corpus passibile, est conditio necessaria ex divina ordinatione ad merendum sibi & aliis: Sed in instanti physico mortis, non fuit anima Christi corpori mortali unita: Ergo in illo instanti non meruit. Minor probatur ex communi Philosophorum sententia, docente viventia desinere esse per primum sui non esse: Ergo in instanti mortis Christi, verum fuit dicere, nunc primò non est Christus ut homo vivens vitæ mortali: Ergo verum fuit dicere, nunc primò anima Christi non est illius corpori unita, & consequenter in illo instanti, anima Christi non erat corpori mortali conjuncta.

§. V.

Solvuntur objectiones.

O B jicies primò contra secundam conclusionem: Meritum consistit in actuali operatione: Sed in primo instanti in quo res incipit esse, actualiter operari non potest: Ergo nec actu mereri, & consequenter Christus in primo instanti non meruit. Major patet, Minor proba-

tur. Operari, juxta commune axioma, sequitur ad esse: Ergo in primo instanti conceptionis rei, nequit dari actualis operatio.

27. Respondeo, negando Minorem, ad probationem dicatur operationem successivam supponere prioritate temporis esse, secus autem instantaneam, hæc enim solum potuit supponere esse prioritate naturæ, ac proinde potest esse simul tempore cum illo: unde in eodem instanti in quo Sol incepit esse, incepit illuminare, & in primo esse conceptionis Christus vidit divinam essentiam: actus autem voluntatis ad meritum requisitus, non successivus, sed instantaneus est, & per consequens potuit in Christo in primo instanti suæ conceptionis competere. Ita D. Thomas infra quæst. 34. art. 2. ad 1. & quæst. 29. de verit. art. ultimo ad 2.

28. Dices: Actus meritorius debet esse liber, saltem quoad exercitium: Sed actus liber præexistentiæ rei in tempore perit: Ergo & actus meritorius. Minor probatur: Actus liber requirit consultationem: Sed consultatio, cum in discursu & collatione consistat, non potest in instanti exerceri: Ergo actus liber non potest convenire agenti in primo suæ formationis instanti, subindeque illius præexistentiæ perit.

29. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem dicendum, actum liberum præexigere consultationem, cum non supponit plenitudinem cognitionis, secus verò cum plenitudinem scientiæ & cognitionis supponit: Christus autem sicut à primo instanti fuit plenus gratiæ, ita habuit plenitudinem scientiæ speculativæ & practicæ; & ideo ad actum liberum, seu ad liberam electionem, nec consultatione, nec deliberatione consilij indigebat. Solutio est D. Thomæ infra quæst. 34. art. 2. ad 2. & quæst. 29. de verit. art. 8. ad 1.

30. Obijcies secundò contra tertiam conclusionem: Meritum cum in actu voluntatis consistat, actum intellectus regulantem requirit: Sed non fuit instantiæ tempore in Christo actus intellectus regulans: Ergo nec actus meritorius voluntatis. Major patet, Minor probatur. In Christo triplex tantum scientia fuit: beata scilicet, infusa, & experimentalis: Sed nulla ex his potuit actum meritorium regulare: Ergo &c. Minor probatur quantum ad singulas partes. In primis enim quod scientia beata actum meritorium regulare non potuerit, manifestum videtur; nam meritum convenit Christo in quantum viatori: At scientia beata Christum comprehensorem constituit, ipsique ut viatori non competit: Ergo actus meritorius in Christo regulare non potuit. Idem videtur dicendum de scientia experimentalis, hæc enim cum à sensibus dependeat, quorum actus Christo tempore instantiæ non competeant, præsertim quando erat clausus in utero matris, non potuit illo tempore à Christo exerceri. Quod verò meritum in Christo tempore instantiæ per scientiam infusam regulari non potuerit, eodem argumento probatur; nam etiam hæc scientia, utpote ejusdem rationis cum scientia per se acquisita, in suis operationibus à sensibus dependebat: Ergo instantiæ tempore nulla fuit scientia in Christo, quæ actum voluntatis meritorium regulare posset.

31. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem; ad cujus probationem, nego etiam Minorem, & ad probationem illius, in primis dico non esse improbabilem plurium Theologorum

A sententiam, asserentem actus meritorios potuisse regulari in Christo per scientiam beatam. De quo infra. Secundo respondeo actus meritorios quos Christus in primo instanti conceptionis, vel tempore instantiæ exercuit, fuisse regulatos per scientiam infusam, quam Christus habuit in primo conceptionis momento: hæc enim poterat intelligere cum conversione ad phantasmata, & independentem ab illis, ut docet D. Thomas supra qu. 11. art. 2. eo quod scientia per se infusa conveniat animæ Christi ut non obligat corpori, nec ab illo dependenti, tamen illi unita sit.

Dices, Corpus communicaturum est cum anima in præmio: Ergo debet etiam cum illa communicare in merito, & consequenter omnis actus meritorius debet ab anima egredi ut communicante cum corpore, subindeque regulari per scientiam à corpore dependentem.

Sed nego Consequentiam, cum enim beatitudo corporis sit ex redundantia beatitudinis animæ, & complementum illius; ut corpus cum anima in præmio communicet, sufficit quod anima unita corpori actus meritorios eliciat, etsi non ut dependens à corpore.

Obijcies tertio contra quartam conclusionem: Christus in cælis existens, Patrem pro nobis orat:

Sed oratio meritoria est: Ergo Christus in cælo meretur, & consequenter meruit post mortem. Major est certa, & colligitur ex variis Scripturæ locis: nam Joan. 14. Christus dicebat, *Ego rogabo Patrem, & alium paracletum dabit vobis.* Et 1. Joan. 2. dicitur: *Advocatum habemus ad Patrem.* Item ad Roman. 8. Apostolus ait, *Christus est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Minor verò in qua est difficultas probatur primo: Oratio impetratoria est, ut docet S. Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 15. Sed impetratio meritum est, ut constat ex Augustino Epist. 101. sic dicente: *Nec remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc imperet:* Ergo oratio meritoria est. Secundo oratio habet ex charitate efficaciam merendi, ut ibidem docet S. Doctor: Sed oratio Christi in cælo nunc existentis, ex maximo charitatis affectu procedit: Ergo per illam Christus nunc in cælo existens meretur.

Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cujus primam probationem, nego etiam Minorem; meritum enim, etiam congruum, ab impetratione distinguitur, constat clarè ex D. Thomæ 1. 2. quæst. 114. art. 9. ad 1. ubi concedit donum perseverantiæ cadere sub impetratione, non autem sub merito; & 2. 2. quæst. 83. art. 16. docet peccatores petendo aliquid à Deo, impetrare, & tamen solut. ad 2. negat quod mereantur à Deo, & ibidem art. 11. ad 1. docet sanctos in cælo existentes orare pro beatitudine corporis, illamque impetrare à Deo, & nobis beatitudinem animæ, non tamen mereri. Nec obstat testimonium Augustini quod in contrarium adducitur, nam interpretari debet ille locus, vel de merito largè & improprie sumpto, sub quo omnis exigentia formæ, sive per modum juris aut condignatis, sive per modum dispositionis aut impetrationis comprehenditur: vel de impetratione, quæ orationi propria non sit, sed aliis etiam virtutum operibus competat, qualiter cum merito de congruo coincidit; & de hoc genere impetrationis loquendo, vera est conditionalis Augustini, quod scilicet peccatorum remissio non est sine aliquo merito, si fides impetrat illam.

Ad secundam Minoris probationem dicatur, orationem

orationem habere ex charitate efficaciam merendi, quando meritoria est, & hoc docet D. Thomas: non autem omnis oratio ex charitate procedens, meritoria est, ut ex ipso jam vidimus.

35. Obijcies quartò contra ultimam conclusionem: Voluntarium in causa sufficit ad peccatum, & per consequens ad meritum, ut communiter docent Theologi in Tractatu de Peccatis, variisque declarant exemplis: Sed in instanti extrinseco vitæ Christi, & intrinseco mortis, mors fuit ei voluntaria in causa, nimirum ab actu libero suæ voluntatis, quo se causis mortis subiecit: Ergo in illo instanti Christus meruit.

36. Respondeo, distinguendo Majorem: Voluntariū in causa sufficit ad meritum, si adsint omnes conditiones ad meritum requisitæ, concedo Majorem. Si desit aliqua conditio, nego Majorem. In instanti autem extrinseco vitæ Christi, & intrinseco mortis, deest aliqua conditio ad merendum necessaria, scilicet status viæ, anima enim à corpore separata, in statu viæ amplius non est, unde 2. ad Corinth. 5. dicitur: *Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino*; & ideo in illo instanti Christus non meruit, non defectu libertatis, sed quia illud instans erat extra viam Christi.

§. VI.

Corollarium notatu dignum.

37. **E**X dictis inferes, vulnus lateris, Christo mortuo inflatum, non fuisse meritorium: licet enim fuerit voluntarium in causa (nam Christus dum viveret, hanc sui corporis transfixionem admittere voluit) non fuit tamen illatum Christo in statu merendi constituto; cum jam obijset, & anima abesset à corpore; unde acceptatio quidem ejus fuit meritoria, non tamen ipsum vulnus, ejusve permissio.

38. Quod de merito diximus, negantes illud vulnere lateris Christi, aequè dicendum est de satisfactione, contra Vegam lib. 7. in Trident. cap. 18. qui censuit plagam illam fuisse satisfactoriam, etsi non meritoriam: sicut (inquit) animæ in purgatorio post mortem sunt incapaces meriti, non tamen satisfactionis. Sed negandum est animas purgatorij satisfacere, cum tantum satisfactantur. Præterquam quod est magna disparitas inter animam perpeffionis capacem cum sensu doloris, & corpus Christi, animæ & sensu doloris planè destitutum.

39. Advertendum tamen est, quod licet hæc plaga nec meritoria nec satisfactoria fuerit, nobis tamen salutaris fuit, nam ut inquit S. Doctor infra quæst. 50. art. 6. in corp. *Quidquid contigit circa carnem Christi, etiam animâ separatâ, fuit nobis salutiferum, virtute divinitatis unita.* Hinc SS. Patres asserunt sanguinem de latere transfixoeductum post Christi mortem, fuisse pretium nostrum ac redemptionem, & lavisse peccata nostra, unde vulnus illud saluberrimum dicitur, & S. Ambrosius in Psalm. 40. ait *Christum vulneratum, vitam produxisse ex vulnere.* Item serm. 3. in Psalm. 118, asserit quod sicut in vineis Engaddi lignum est quod si quis compungat, unguentum seu balsamum emittit: Ita Christus compunctus in cruce, balsamum per cavernam punctiōis eripit, & odorem remissionis peccatorum, & redemptionis effudit. Hinc etiam Guericus Abbas serm. 4. in Ramis palmarum, piissimè hortatur fidelem animam, ut abscondatur in fossa humo, juxta Prophetæ monitum, hoc est in latere Christi transfixo.

Tom. IV.

A xo. *Non ad ipsum tantum (inquit) sed in ipsum fuge. In foraminibus petra ingredere, in fossa humo abscondere, in ipsis manibus foratis, in fessolatre te ipsum reconde. Vulnus enim in latere Christi, quid nisi ostium in latere arce, salvandis à facie diluvij? Illud tamen figura, istud autem veritas, ubi non modo servatur vita mortalis, sed recuperatur immortalis. Idè quippe latus suum pius & misericors aperuit, ut cruor te vulneris vivificet, calor corporis refocillet, spiritus cordis quasi patenti & libero meatu aspiat. Ibi tuò latebis, donec transeat iniquitas. Ibi nequaquam algebis, eo quod in visceribus Christi non frigeat Charitas, ibi delictis afflues, ibi gaudiis superefflues &c.*

Similia habet Lanspergius homiliâ 54. de passione Domini, ubi fidelem alloquens, sic ait: *Disce habitare in hoc vulnere lateris, si enim amica aut sponsa est anima tua, ubi suavior illi thalamus dormiendi, quam in hoc vulnere? si columba es, ibi locus est tibi ad nidificandum, si passer esse decrevisti, nusquam tibi magis conveniens erit locus, ubi abstractam & solitariam vitam agas, quam in corde Christi. Si turtur es, & castis variisque gemitibus ad Deum suspiras, hic locus requiescentis erit. Hic esuriens manna invenies, quod edas; sitiens hic fontem salutis invenies, ubi bibas: hic enim est fons paradisi, & à paradisi medio egrediens, & in fidelium se corda diffundens: C est hic ostium arce, per quod intrant non perituri diluvio.*

ARTICVLVS II.

An Christus per actum charitatis quo Deum diligebat, meruerit?

§. I.

Proponitur ratio dubitandi, & referuntur sententia.

Ratio dubitandi, eaque gravissima est, quia de ratione actus meritorij est quod sit liber, cum libertas sit una ex conditionibus ad meritum requisitis: Sed actus charitatis quo Christus diligebat Deum, non erat liber, sed necessarius; Christus enim, utpote clarè & intuitivè videns divinam essentiam, necessariò diligebat Deum, cum Deus clarè visus ad sui amorem necessitet, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 4. art. 4. his verbis: *Voluntas videntis Dei essentiam, ex necessitate amat quidquid amat sub ordine ad Deum: sicut voluntas non videntis Dei essentiam, ex necessitate amat quidquid amat sub communi ratione boni quam novit.* Ergo actus charitatis quo Christus diligebat Deum, non erat meritorius.

E Mirum est quantum hæc difficultas Theologorum ingenia exerceat, & in quam varios dicendi modos eos abire compellat. In primis enim Vazquez argumèti difficultate oppressus, disp. 74. cap. 3. absolūtè negavit Christum per actum aliquem charitatis erga Deum meruisse: cumque dilectio proximi, non à charitate Theologica, sed à benevolentia erga proximum, in ejus sententia eliciatur, consequenter censet per nullum actum charitatis Theologicæ Christum meruisse.

Alij distinguunt duas dilectiones in Christo, utraq. ad Dei bonitatem in se & ratione sui terminatam: unam regulatam scientiâ beatâ, aliam scientiâ supernaturali infusâ; & asserunt primam fuisse necessariam, secundam autem liberam & me-

NNnn

ritoriam. Ita Soto lib. 3. de natura & gratia cap. 7. Viguerius in institutionibus Theologicis cap. 10. Medina hic art. 3. & Suárez disp. 39. sect. 2. idq; probabile reputat Asturicensis qu. 5. de gratia Christi. & indicat Ferratiensis 3. contra Gentes cap. 62.

Alij duos alios actus charitatis in Christo distinguunt, utrumque regulatum scientiâ beatâ, unum quo bona Deo intrinseca dilexit, alterum quo bona ipsi extrinseca voluit, nimirum gloriam, laudē, honorem & obedientiam, quę illi à creaturis exhibentur; & asserunt ipsum non meruisse per primū actum charitatis, sed per secundum. Hunc dicendi modum amplectitur Lorca disp. 72. conclus. 2. & placet Cipullo hic art. 3. dubio 2. conclus. 2.

Alij denique asserunt dilectionem Christi ut terminatam ad bonitatem divinam, ut est ratio diligendi Deum, & illius perfectiones necessarias, liberam non fuisse, nec meritoriam: ut autem terminatam ad bonitatem divinam, ut est ratio diligendi creaturas, & volendi Deo bona extrinseca, non necessariam sed liberam fuisse, & per consequens prout sic meritoriam. Ita Capreolus in 3. dist. 18. art. 3. Asturicensis, Nazarius, Alvarez, Aravius, & alij ex recentioribus Thomistis.

§. II.

Rejiciuntur tres prime sententia, & quarta statuitur.

42. **D**ico primò: Christus meruit per actum charitatis.

Probatum breviter: In Christo fuit meritum, ut articulo præcedenti ostensum est: At meritum per se primò reperitur in actu charitatis, & dependenter ab illo in actibus aliarum virtutum, ut docet S. Thomas 1. 2. quæst. 114. art. 4. & probatur, nam tota ratio nostri meriti apud Deum, in hoc consistit ut ea quę nostra sunt demus Deo, & quasi in ejus commodum offeramus, quantum est ex parte nostra; quod sola charitas facit, vel elicitivè, vel imperativè; quia ipsa sola per se primò & formaliter respicit bonum divinum, seu gloriam Dei amplificandam & extendendam, ordinatque omnia in hunc finem: reliquę verò virtutes, si sint morales, non versantur immediatè circa Deum, sed circa aliquid creatum: si verò sint Theologicę, sicut fides & spes, Deum ut primam veritatem revelantem, vel ut bonum nostrum respiciunt: Ergo Christus meruit per actum charitatis.

43. Confirmatur: Christo concedendum est meritum majori perfectione possibili: Sed meritum actus charitatis est specificè perfectius: merito aliarum virtutum: Ergo asserendum est Christum per actum charitatis meruisse.

44. Confirmatur amplius: Si quid obstatet quominus Christus per actum à charitate elicitum non meruerit apud Deum, maximè quia hic actus non fuit in eo liber, certum enim est omnes alias condiciones ad meritum requisitas in illo fuisse reperi-
tas: Sed actibus charitatis in Christo non defuit libertas, ut infra ostendemus, & patet in actu charitatis, quo Christus bona extrinseca, gloriam scilicet & honorem, Deo desiderabat; certum enim est hunc saltem actum in Christo fuisse liberum, probaturque primò, quia sola bonitas increata, clarè & intuitivè cognita, voluntatem necessitat ad sui dilectionem: At per illum actum non attingebatur ut quod bonitas increata & divina, sed bonitas limitata & finita: Ergo non erat necessarius, sed liber. Secundò, Actus ille erat participatio formalis dilectionis Dei, quā

A bona illa extrinseca sibi vult: At Deus non necessariò, sed liberè, sibi bona illa extrinseca appetit: Ergo etiam actus quo Christus bona Deo extrinseca appetebat, non erat necessarius, sed liber. Tertiò, Objectum non valens necessitare voluntatem divinam, nec creatam necessitare potest, nisi ratione imperfectę propositionis: Sed bona Deo extrinseca, non necessitant ejus voluntatem, & aliàs Christo cum aliqua imperfectione non proponebantur: Ergo nec voluntatem creatam animę Christi necessitabant, subindeque actus charitatis quo Christus bona illa Deo desiderabat, non erat necessarius, sed liber.

Dico secundò: Non datur in Christo duplex amor erga Deum, alter regulatus scientiâ infusâ, & alter regulatus scientiâ beatâ.

45. Probatum breviter: Vel illi actus specie vel solo numero inter se differrent: Neutrum dici potest: Ergo in voluntate Christi reperiri nequeunt. Major patet, Minor etiam quoad primam partem manifesta videtur: cum enim charitas sit virtus unius speciei amoris, sicut fides & spes, non potest elicere duos actus specie diversos. Probatum verò quantum ad secundam: cum, juxta communem Aristotelis & D. Thomę doctrinam, duo accidentia solo numero distincta, non possint simul esse in eodem subiecto, si duo illi amores erga Deum, solo numero inter se differrent, non possent simul in eadem Christi voluntate existere; & ita oporteret quod pro illo instanti vel tempore quo anima Christi diligebat Deum, ut cognitum perscientiam infusam, cessaret ab actu dilectionis beatificę, qui sequitur scientiam beatam, quod tamen admitti non potest, cum amor beatificus, sicut & clara Dei visio, ad quam sequitur, & à qua regulatur, æternitate participata mensuretur.

46. Huic argumento quod præcipuum & fundamentale est, dupliciter occurrunt Adversarij: Aliqui enim respondent, duos illos amores specie inter se differre: amor enim (inquiunt) non à bonitate objecti, sed ab illius apprehensione specificatur ut à ratione formali, unde cum scientia infusa & beata specie inter se differant, amores etiam his cognitionibus regulati, distinguuntur specie, quamvis eandem Dei bonitatem proponant. Alij verò dicunt, duplicem illum amorem solo numero esse distinctum; quando verò dicitur duo accidentia solo numero diversa, non posse simul in eodem subiecto existere, hoc intelligendum esse de accidentibus absolutis asserunt, non autem de respectivis, quę terminum extrinsecum vel objectum respiciunt; quia ex terminis quos respiciunt, potest desumi diversitas eorum individualis, etiam si ex subiecto non distinguantur numero.

47. Verum utraque responsio facile potest confutari. Prima quidem tripliciter: In primis enim ex illa sequitur, charitatem Christi non esse unicum speciei habitum, cum implicet unum speciei habitum elicere actus specie diversos, ut supra arguebamus.

Secundò, Apprehensio non est formale objectum nec quod nec quo voluntatis, sed bonitas ipsa apprehensa & voluntati proposita, ut docent Philosophi in physica, & colligitur ex D. Thomę quæst. 25. de verit. art. 1. ad 6. ubi docet diversitatem apprehensionum per accedens se habere ad variandos appetitus, nisi eam sequatur diversitas apprehensorum, hoc est bonitatum appetibilium: Ergo stante eadem bonitate specificè, licet regulę, hoc est apprehensiones, variantur, non

diversificantur actus voluntatis specie: Sed per scientiam beatam & per scientiam infusam eadem bonitas divina voluntati Christi proponitur: Ergo licet cognitiones istae inter se specificè distinguantur, actus tamen charitatis regulari per illas, specie diversi non erunt.

Tertiò, Amor per fidem regulatus, non distinguitur specificè ab amore regulato per beatificam visionem: Ergo pariter scientia beata & infusa non inducent diversitatem specificam in amores ab ipsis regulatos. Consequentia evidens est, magis enim distant fides & visio beata, quam scientia beata & infusa. Antecedens verò docetur expressè à D. Thoma 1. 2. quæst. 67. art. 2. ubi sic ait: *Charitas non habet pro objecto cognitionem, sicut enim non esset eadem in patria, sed habet pro objecto rem cognitam, quæ est eadem, scilicet ipsum Deum.* Ergo juxta D. Thomam, amor fide regulatus, non differt specie ab amore regulato per visionem beatificam.

Ratio etiam id suadet. Tum quia eadem bonitas per utramque cognitionem proponitur. Tum etiam, quia aliàs charitas viæ non maneret in patria, sed destrueretur, contra illud Apostoli 1. ad Corinth. 13. *Charitas nunquam excidit.*

48. Secunda etiam responsio eadem facilitate rejici potest quæ præcedens: Nam ratio quare duo accidentia solo numero distincta nequeant simul esse in eodem subiecto, est quia unitas & distinctio numerica, cum non formales, sed materiales sint, non à forma, sed à materia sumuntur, & subiectum accidentium gerit vices materiæ: At hæc ratio pari efficaciam militat in accidentibus respectivis, ac in absolutis, terminus enim inspectus ab accidente, ut forma comparatur ad illud, & consequenter distinctionem solum numericam præstare nequit: Ergo non solum duo accidentia absoluta, sed nec etiam duo respectiva, solo numero distincta, simul in eodem subiecto esse possunt.

Secundò, Dato quod accidentia respectiva, solo numero distincta, possent simul eidem subiecto inesse, hoc tamen solum contingeret quando cum unitate subiecti essent termini vel objecta distincta: At in casu præsentis non dantur diversa objecta, sed unum & idem est quod per actum liberum & necessarium attingitur, nempe eadem divina bonitas per utramque scientiam proposita: Ergo dato quod duo accidentia solo numero distincta possint esse simul in eodem subiecto, quando respectiva sunt, non sequitur posse Deum simul diligere ab anima Christi, per diversos amores, quorum unus per scientiam beatam, alter per infusam regulatus sit.

Tertiò, Juxta D. Thomam infra quæst. 35. art. 5. pater non pluribus, sed unâ tantum relatione, ad plures filios refertur; eò quod si plures relationes essent, solo numero differrent; duo autem accidentia solo numero distincta, in eodem subiecto esse nequeant: Sed relatio est accidens respectivum: Ergo quando dicitur plura accidentia solo numero distincta, non posse simul esse in eodem subiecto, hoc non solum de accidentibus absolutis, sed etiam de respectivis intelligendum est.

Dico tertiò: Christus meruit per actum charitatis beatificæ, non solum prout per talem actum bona extrinseca, gloriam nimirum & honorem extrinsecum, Deo volebat, sed etiam quatenus terminabatur ad bonitatem divinam, non ut est ratio diligendi perfectiones necessarias Dei,

Tom. IV.

A sed ut est ratio diligendi creaturas:

49. Probatur conclusio ratione fundamentali: Unus actus charitatis beatificæ Christi, potuit simul terminari ad perfectiones necessarias Dei, ad gloriam & honorem extrinsecum, & ad Dei bonitatem est, ut ratio diligendi creaturas: Sed actus iste, etsi necessarius fuerit, prout Deo perfectiones necessarias volebat, sub alijs tamen rationibus potuit esse liber: Ergo & Christus mereri potuit per eundem actum, non solum ut bona extrinseca Dei appetentem, sed etiam ut terminatum ad bonitatem divinam, ut est ratio diligendi creaturas. Major videtur certa, tum quia ea quæ possunt per modum objecti primarij & secundarij comparari, per eundem actum possunt attingi: Sed omnia enumerata ita inter se comparantur, ut divina bonitas prout est ratio diligendi perfectiones necessarias Dei, sit objectum primarium dilectionis beatificæ; ut est verò ratio diligendi creaturas, & bona Deo extrinseca, objectum illius secundarium: Ergo per eundem actum charitatis beatificæ Christi possunt attingi. Tum etiam quia beatus ex vi visionis beatificæ, non solum attingit Deum, sed etiam creaturas possibiles, existentes, & futuras. Deumque ut est ratio cognitionis illarum, ut in Tractatu de visione beatifica ostensum est: Ergo Christus potuit ex vi dilectionis beatificæ, non solum perfectiones intrinsecas Dei attingere, sed etiam gloriam & honorem extrinsecum, creaturas existentes, Deumque, seu bonitatem divinam, ut est ratio in exercitio illas diligendi.

Minor verò in qua videtur posita difficultas, suadetur multipliciter. In primis enim licet eidem actui respectu ejusdem objecti secundum eandem rationem convenire nequeant necessitas & libertas; respectu tamen diversorum objectorum, vel ejusdem secundum diversas rationes, nulla videtur esse repugnantia: Ergo licet actus charitatis beatificæ Christi, ut terminatus ad bonitatem divinam, quatenus est ratio diligendi perfectiones necessarias Dei, fuerit necessarius, potuit tamen esse liber, inquantum ad eandem bonitatem, ut est ratio diligendi creaturas, terminabatur.

Secundò, Non minus distinguuntur intuitivum & abstractivum in actibus intellectus, quam liberum & necessarium in actibus voluntatis: Sed potest una & eadem notitia esse intuitiva & abstractiva, respectu diversorum objectorum, ut constat in visione beatifica, quæ est notitia intuitiva Dei, & abstractiva creaturarum possibilium: Ergo pariter unus actus voluntatis esse poterit necessarius & liber, respectu diversorum objectorum, vel respectu ejusdem secundum diversas rationes.

Tertiò, Ratio practici & speculativi non minus, imò magis distinguuntur in habitibus intellectus, quam ratio liberi & necessarij in actibus voluntatis: Sed possunt in eodem habitu intellectus practicum & speculativum adunari, ut constat in nostra Theologia, quæ speculativa & practica est: Ergo etiam libertas & necessitas poterunt in eodem actu voluntatis reperiri.

Denique, Major est necessitas in actu increato dilectionis infinitæ, quo Deus seipsum diligit, quam sit in actu creato dilectionis beatificæ, quo anima Christi diligebat Deum: Sed non obstante quod dilectio Dei, sit necessaria, prout terminatur ad divinam bonitatem, ut est ratio diligendi perfectiones necessarias Dei; libera est prout terminatur ad eandem bonitatem, ut est ratio dili-

NNnn ij

gendi creaturas : Ergo etiam dilectio beatifica animæ Christi, secundum diversas illas terminationes, simul necessaria & libera esse potest. Unde

50. Ad rationem dubitandi initio propositam respondeo, concessa Majori, distinguendo Minorem : Actus charitatis quo Christus diligebat Deum, non erat liber, ut terminatus ad bonitatem divinam, quatenus est ratio diligendi Deum, & illius perfectiones necessarias, concedo Minorem. Ut terminatus ad bonitatem divinam, in quantum est ratio diligendi creaturas, & volendi Deo bona extrinseca, nego Minorem, & Consequentiam. Dilectio ergo beatifica animæ Christi considerari potest tripliciter, nempe secundum entitatem, secundum terminationem necessariam ad Deum, seu ad bonitatem divinam, ut est ratio diligendi perfectiones Deo intrinsecas & necessarias; & secundum terminationem ad creaturas, & ad bonitatem divinam, prout est ratio diligendi illas. Quoad entitatem & primam terminationem, necessario existit, nec est in potentia ad non existendum; sub secunda verò terminatione, libera est, & potest non existere. Nec opponuntur contradictorie, aut contrarie necessitas essendi entitativa, & sub una terminatione; & potentia ad non essendum terminativè sub alia terminatione, ut constat in actu libero voluntatis divinæ, qui sub ratione entitatis & terminationis ad Deum, necessarius est, nec potest non esse, sub ratione verò terminationis ad creaturas, liber est, & potest vel potuit in Deo non esse, ut in Tractatu de voluntate Dei fusè declaravimus. Unde dilectio beatifica animæ Christi, est quædam expressio & participatio divini amoris, qui secundum diversas terminationes simul liber & necessarius est.

51. Dices primò : Hæc est differentia inter libertatem divinam & libertatem creatam, quod illa consistit in indifferentia principij non ad entitatem actus, sed ad solam terminationem; libertas autem creatam, in indifferentia principij ad actualitatem actus : Ergo de ratione actus liberi creati, est taliter esse quod possit non esse, non solum terminativè, sed etiam entitativè.

Respondeo negando Antecedens universaliter intellectum, nam licet aliquando libertas voluntatis creatæ sit per indifferentiam ad entitatem actus : non tamen hoc semper habet : semper tamen à libertate increata sufficienter distinguitur, per hoc quod voluntas divina actum liberum sibi entitativè identificat, voluntas autem creatam nunquam cum actu libero entitativè identificatur; cum enim elicit actum ex primario conceptu liberum, realiter ab illo distinguitur; & quando se exercet liberè per actum per se primò necessarium, & liberum secundario, etiam entitativè distinguitur ab illo, cum distinguatur realiter ab entitate actus necessarij, cum quo terminatio libera identificata invenitur.

52. Dices secundò : Quod competit actui voluntatis divinæ, quia infinitus est, non potest actui finito convenire : Sed quod actus voluntatis divinæ gaudeat duplici terminatione, unâ liberâ, alterâ necessariâ, habet ratione infinitatis : Ergo hæc duplex terminatio, cum unitate entitatis, dilectioni beatificæ animæ Christi competere nequit.

53. Respondeo negando Minorem, nam quod actus divinæ voluntatis ad duo objecta terminatur, nempe ad Deum & creaturas, attingatque

A bonitatem divinam, ut est ratio diligendi Deum, & prout est ratio diligendi bona creata, non convenit ipsi ex infinitate, cum totum hoc reperitur in ordine intelligibili in visione nostra beatifica, quæ simul ad Deum & ad creaturas, ut ad duo objecta inter se subordinata, terminatur. Similiter quod actus voluntatis divinæ feratur necessario in bonitatem Dei, ut est ratio ipsi volendi perfectiones intrinsecas; liberè verò in eandem bonitatem, ut est ratio diligendi creaturas, vel ipsi appetendi bona extrinseca, non provenit ex infinitate talis actus, sed ex eo quod perfectiones intrinsecæ necessariam habent connexionem cum Deo, bona autem creata, & ipsi extrinseca, cum ipso non connectuntur necessario. Infinitas ergo in tali actu solum requiritur ad hoc ut realiter identificetur cum voluntate divina, unde repugnat actum creatum dilectionis beatificæ animæ Christi, cum eius voluntate identificari realiter.

Ex his solum manet aliud argumentum, quod contra ultimam conclusionem fieri solet, & potest sub hac forma breviter proponi. Dilectio quæ Christus meruit, ipsi ut viatori conveniebat : Sed dilectio regulata scientiâ beatâ, non erat Christi ut viatoris : Ergo per illam non meruit. Major patet, Minor probatur. Dilectio regulata scientiâ beatâ, conveniebat Christo mediâ visione beatâ : Ergo conveniebat ipsi ut clarè videnti : Ergo non ut viatori, sed ut comprehensori.

Huic ergo argumento facile responderetur ex dictis, negando scilicet Minorem, & ad eius probationem, distinguendo Antecedens. Dilectio regulata scientiâ beatâ conveniebat Christo mediâ visione beatâ, ut proponente Deum tanquam diligendum necessario, & secundum perfectiones necessarias, nego Antecedens. Ut proponente Deum ut liberè diligendum, & prout est ratio diligendi creaturas, concedo Antecedens, & sub eadem distinctione primi Consequentis, nego secundam Consequentiam, nam licet actus priori modo per visionem regulatus, sit Christi non ut viatoris, sed ut comprehensoris; ille tamen qui secundo modo regulatur per visionem, convenit Christo ut viatori.

ARTICULVS III.

Vtrum Christus meruerit adimplendo præceptum Patris de subeunda morte pro salute generis humani?

RATIO dubitandi est, quia videtur quod Christus in adimplerione talis præcepti non fuerit liber; libertas enim in obedientia præcepti, requirit potentiam expeditam ad non obediendum : Sed Christus non poterat non obedire Patri, cum esset ab intrinseco impeccabilis, ut disputatione præcedenti ostendimus : Ergo nec liberè tale præceptum adimplere, subindeque nec mereri in ejus adimplerione, cum libertas sit conditio requisita ad meritum.

§. I.

Varij modi dicendi, seu conciliandi libertatem Christi cum ejus impeccabilitate, reseruntur ac refelluntur.

UT ab hac difficultate Theologi sese expediant, varios conciliandi libertatem Christi

cum ejus impeccabilitate modos excogitarunt. Primus asserit Christo impositum non fuisse præceptum strictum, ipsum obligans ad culpam, sed solum ei fuisse insinuatam voluntatem Dei quæ decreverat ipsum pro salute hominum mortem subiturum, quæ voluntas rationem præcepti ad culpam obligantis non habebat, ac proinde licet Christus ab intrinseco esset impeccabilis, potuit tamen mortem non subire, & illam non acceptare. Ita Lorca hic disput. 73. pro se referens Albertum magnum, Paludanum, Dionysium Carthusianum, & alios.

58. Sed hic dicendi modus displicet alijs Theologis, & repugnat S. Thomæ infra quæst. 47. art. 2. ad 1. ubi docet Christo fuisse à Patre impositum præceptum moriendi, & probat ex illo Joan. 10. *Hoc mandatum accepi à Patre meo*, scilicet ponendi animam, & ex illo Joan. 24. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*.

Deinde, Ut idem S. Doctor in corpore ejusdem articuli docet, Christus ex obedientia ad Patrem mortuus est, constatque ex illo ad Roman.

5. *Sicut per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per unius obedientiam, iusti constituti sunt multi*. Et ex illo ad Philip. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem*, unde bellè ait D. Bernardus, quod Christus ne perderet obedientiam, perdidit vitam. At juxta D. Thomam 2. 2. quæst. 104. artic. 2. obiectum formale obedientiæ est præceptum superioris: Ergo Christus verum & proprium præceptum à Patre habuit moriendi pro salute generis humani.

59. Respondet Lorca: obiectum formale obedientiæ esse præceptum strictè vel largè acceptum, pro voluntate scilicet superioris insinuatam, ad culpam non obligantem: unde ex eo quod Christus ex obedientia mortuus fuerit, non colligi fuisse ipsi impositum à Patre strictum præceptum moriendi.

60. Sed contra primò: Obedientia & inobedientia dicuntur in ordine ad idem conversivè & averfivè: Sed inobedientia propria non dicitur nisi per averfionem à præcepto riguroso: Ergo obedientia propria non sumitur nisi ex ordine conversivo ad præceptum superioris, quod propriè præceptum sit.

Secundò, In primo testimonio comparatur obedientia Christi cum inobedientia Adami: Sed hæc sumpta fuit ex averfione ad præceptum strictum Dei: Ergo obedientia Christi in subjectiones ad præceptum strictum & proprium posita fuit.

Tertiò, Obiectum obedientiæ est voluntas superioris, ut à non superiori distinguitur: At in voluntate simplici non differt superior à non superiori, sed solum in voluntate obligante, quæ propriè præceptum est; æqualis enim & velle & consulere potest, atque illius voluntati & consilio potest ipsi æqualis conformari: Ergo sola voluntas obligans, & propriè præceptiva, est obiectum obedientiæ.

61. Potest etiam hic dicendi modus confutari, destruendo præcipuum ejus fundamentum: Præcipuum enim motivum quo ducitur Lorca ad negandum Christo strictum & rigorosum de morte pro salute hominum subeunda præceptum, à Patre fuisse impositum, est quia existimat tale præceptum libertatem mortis Christi destruere: Sed hoc repugnat: Ergo &c. Minor probatur: Præceptum non potest propriam materiam

Tom. IV.

A destruere, aliàs seipsum destrueret, quod est impossibile: Sed materia propria præcepti positivi est actus liber, tum quia materia præcepti est obiectum obedientiæ: obedientia autem solum potest in actus liberos inclinare, nemo enim in necessariis obedit. Tum etiam, quia actus necessarius nequit præcipi: unde motus cordis, digestio naturalis, visio beatifica, & alij actus necessarij, non sunt materia præcepti, quia in nostra potestate libera constituti non sunt: Ergo præceptum non potest libertatem actionis præceptæ destruere.

B Secundus modus componendi libertatem Christi in adimplendo præcepto moriendi cum illius impeccabilitate, asserit quod licet Christus præsupposito tali præcepto non potuerit non mori, hæc tamen moriendi necessitas, non fuit antecedens, sed consequens libertatem Christi, quia liberè postulavit à Patre hoc præceptum sibi imponi, & liberè illud acceptavit; necessitas autem consequens non præjudicat libertati. Ita quidam quos suppresso nomine refert Vincentius de gratia Christi paginà 430. quos sequuntur Cabrera & Prudentius.

C Verum præterquam quod nusquam in Scripturis aut Patribus legitur quod Christus à Patre petierit sibi tale præceptum imponi, sed solum quod liberè illud acceptavit & implevit, impugnat in super ille modus dicendi. Primò quia negotium nostræ redemptionis obtentæ per mortem Christi præceptam, principalitè reducit ad humanam Christi voluntatem, quàm ad voluntatem divinam; cum Christus voluntate humanâ postulaverit præceptum, ex quo ortum habuit ut pro nobis moreretur.

Secundò, Obedientia Christi debuit esse perfectissima: At eò perfectior est obedientia, quò præceptum minùs dependet à subditi voluntate: Ergo præceptum moriendi non duxit originem ex humana Christi voluntate, nec in sui obligatione fuit illius acceptionis subiectum.

D Tertiò, Apostolus ad Roman. 8. Dei charitatem erga homines commendat, ex eo quod proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: At si præceptum moriendi fuisset liberè postulatam à Christo, aut illius voluntati quoad sui obligationem subiectum, non esset tanta cum proprietate dictum, Deum Christo ut homini non pepercisse, sed potiùs dicendum foret, ipsum sibi non pepercisse, qui voluntariè petiit sibi præceptum moriendi pro hominum salute imponi: Ergo tale præceptum nec præcessit libera postulatio Christi, nec illud dependentiam habuit à libera ejus acceptione.

E Denique, Ut modus ille dicendi esset verus, & aptus ad conciliandam libertatem Christi cum ejus impeccabilitate, deberet posse extendi ad præcepta naturalia, utpote cum in eorum observantia æquè concilianda sit Christi libertas cum summa ipsius impeccabilitate, ac in observantia illius quod erat specialiter de morte subeunda: Sed manifestum est, ad defendendum Christi libertatem in adimplendis naturæ præceptis, non posse dari recursum ad aliquam ipsius voluntatem antecedentem, ea sibi imponi postulantem, aut liberè ea acceptantem, cum eorum impositio, eo ipso quod sit naturalis, præveniat omnem actum voluntatis hominis cui imponitur; & cum præcepta legis naturæ, naturaliter obligent ad sui observantiam, atque adeo omninò independentem à libera hominum acceptione: Ergo &c.

NNnn iij

67. Tertius modus conciliandi in Christo circa præceptum mortis ipsius libertatem cum omnimoda impeccabilitate, est ille quem ex Recentioribus Bæsa & Delugo proposuerunt, asserentes Christum Dominum, etiam posito præcepto de morte subeunda, obligante ad acceptionem, nihilominus liberè mortuum fuisse, quia (inquiunt) cum præceptum illud non obligaret ad moriendum pro illo instanti in quo fuit impositum, poterat Christus, antequam instaret tempus illud adimplendi, petere & impetrare à Patre suo dispensationem, vel commutationem, & consequenter mortem suam impedire.

68. Verùm præterquam quod hic modus dicendi non minùs inutilis est ac præcedens, ad conciliandam Christi libertatem cum ejus impeccabilitate, in observantia præceptorum quæ sunt de jure naturæ, cum in talia præcepta non cadat divina dispensatio, facillè potest confutari: nam Christus cognoscebat perfectè in verbo per scientiam beatam, voluntatem efficacem Dei de morte pro salute generis humani subeunda, subindeque clarè videbat voluntatem efficacem Dei, ut non peteret ab ipso dispensationem præcepti moriendi pro salute generis humani: Sed supposità cognitione talis voluntatis, non poterat Christus, se illi non conformare: Ergo supposità tali cognitione, non poterat petere, efficaciter saltem & absolute, dispensationem in præcepto moriendi sibi imposito. Major patet, Minor probatur. Velle efficaciter & absolute oppositum voluntatis efficacis divinæ, alicui evidenter notæ, est actus omninò otiosus, imprudens, & temerarius, subindeque peccaminosus, ut docent Theologi 1. 2. quæst. 19. artic. 9. & 10. ex quo inferunt id non posse convenire beatis: Sed actus peccaminosus Christo repugnabat, cum esset ab intrinseco impeccabilis: Ergo repugnabat pariter ipsum voluntate efficaci & absolute petere velle à Patre dispensationem præcepti moriendi sibi impositi.

69. Confirmatur: Licet Christus non haberet præceptum de non petenda efficaciter dispensatione præcepti moriendi pro salute generis humani, habebat tamen de illa non petenda consilium, cum hoc esset melius & perfectius: At Christus non solum erat impotens ad transgredienda præcepta, sed etiam illi repugnabat non amplecti Dei consilia: Ergo non poterat petere dispensationem præcepti de morte subeunda pro salute hominum. Major patet, Minor verò in qua est difficultas, & quam plures ex Recentioribus negant, probatur ratione desumptà ex summa Christi sanctitate. Christo namque ratione summæ sanctitatis repugnat essentialiter non solum malitia moralis, sed etiam moralis imperfectio: At in recessu à consiliis, esto malitia moralis non sit, est tamen imperfectio moralis: Ergo essentialiter Christo repugnat à consiliis discedere. Major certa videtur, etenim Christo ratione unionis hypostaticæ concedi debet maxima sanctitas, & rectitudo seu bonitas moralis possibilis: major autem est sanctitas, seu bonitas ac rectitudo moralis, quæ non solum culpam tam mortalem quàm venialem, sed etiam omnem moralem imperfectionem excludit, quàm illa quæ talem imperfectionem admittit: Ergo Christo ratione summæ sanctitatis repugnat essentialiter non solum malitia moralis, sed etiam moralis imperfectio. Unde Theologi communiter docent, actus intrinsece malos, quamvis à malitia excusatos, ob igno-

rantiam, vel defectum libertatis, repugnare essentialiter humanitati Verbo unitæ, quia semper retinent indecentiam moralem, quamvis à malitia excusentur.

Minor verò ostenditur primò, in eodem exemplo insistendo: Actus enim intrinsece materialiter malus, esto à malitia morali excusetur, non tamen est liber ab indecentia morali, & per consequens est imperfectus moraliter, nam moralis indecentia est moralis imperfectio: Ergo pariter consiliorum transgressio, quamvis mala moraliter non sit, non tamen liberatur à morali indecentia, nec consequenter ab imperfectioe morali.

Secundò, Subditum recedere à mandato simplici superioris, hoc est à voluntate superioris insinuata de aliquo opere efficiendo, sine intentione obligandi ad culpam mortalem, aut venialem, esto peccatum non sit, est tamen actus moraliter imperfectus: Ergo pariter recedere à consiliis divinis, & à majori beneplacito Dei, quamvis peccatum non sit, est tamen actus imperfectus moraliter.

Tertiò, Transgressio legis purè pœnalis, hoc est non ad culpam, sed ad pœnam tantum obligantis, quamvis non sit mala malitià morali formaliter, est tamen imperfecta imperfectioe morali; unde si Christus ut homo talis legis fuisset capax, repugnasset ipsum illam transgredi, ut faterentur omnes Theologi, alias potuisset efficere aliquid pœnæ & reprehensione dignum, quod pias aures offendit: Ergo pariter recedere à consiliis divinis, & à majori beneplacito Dei, quamvis non sit peccatum, nec malum malitià morali formaliter, est tamen aliquid moraliter imperfectum, & moraliter indecens, & per consequens summæ Christi sanctitati repugnans.

§. II.

Refellitur alius dicendi modus, qui apud Recentiores communis est.

70. Quartus modus concordie libertatis Christi cum omnimoda ipsius impeccabilitate in subeunda morte, est Valentis, Vazquis, Lessii, Moncæi, Theophili Raynaudi, & aliorum, qui dicunt ideò Christum, non obstante omnimoda, suâ impeccabilitate, liberè præceptum de morte subeunda implevisse, quia licet supposito tali præcepto non potuerit velle non mori, subindeque non fuerit liber circa substantiam suæ mortis, fuit tamen indifferens & liber ad moriendum ex hoc vel illo motivo, fortitudinis nimirum, vel patientiæ, vel misericordiæ; pro hoc vel illo tempore, actu intenso, vel remisso: quia (inquiunt) præceptum de morte subeunda ad illas circumstantias minimè se extendebat; idque ex eo probant, quod de tali præcepto affirmativo non aliter loquendum nobis sit, quàm de illis quæ Deus nobis imponit: clarum autem est (inquiunt) nulum nobis imponi præceptum affirmativum de aliqua facienda, cum determinato affectu & intentionis gradu.

71. Sed in primis hic dicendi modus apertè repugnare videtur Scripturæ, quæ variis in locis insinuat mortem Christi fuisse illi præceptam, non solum quoad substantiam, sed etiam quoad circumstantias temporis, & motivi. Quoad tempus quidem, id apertè colligitur ex verbis illis Christi Lucæ 12. *Baptismo habeo baptizari, & quomo-*

do coarctor usque dum perficiatur: docet enim Christus hac formâ loquendi, se angere ex mora sive dilatione suæ mortis, ut observat Glossa interlinearis: non fuisset autem cur Christus angeretur de dilatione suæ mortis, si ejus tempus non fuisset à Patre determinatum, sed suæ libertati relictum. Quoad motivum verò: probatur ex illo ad Galat. 4. *Ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, ut eos qui sub lege erant redimeret*: hinc enim habetur, Christo mortem fuisse præceptam, non utcunque, sed ut suâ morte nos redimeret, atque adeo ut ex charitate erga nos subeundam. Item Joan. 24. Christus dicebat: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*: quibus verbis denotatur, non solum substantiam operis, sed etiam modum ex circumstantiis desumptum, sub præcepto Patris fuisse. Demum Matth. 26. Christus sic Patrem alloquitur: *Peruntatem non sicut ego volo, sed sicut tu*: quid autem illa formula verborum significat, nisi rei præceptæ circumstantias: Unde in id unum conspirant Evangelistæ, ut perfectam voluntatis Christi cum paterna confectionem, quoad res volitas, & rationem volendi, quoad substantiam actûs, & circumstantias referrent; atque hoc absolute obedientiæ exemplo nos docerent, quâ ratione divinis præceptis parere nos oporteret.

72. Secundo, Christus mortuus est ex perfectissima obedientia, ut supra ostensum est: Sed perfectior est obedientia quæ opus quoad substantiam & omnes circumstantias præceptum supponit, quam quæ solum supponit substantiam operis præceptam: Ergo præceptum moriendi Christo à Patre impositum, non solum ad substantiam mortis, sed etiam ad omnes ejus circumstantias se extendebat.

73. Si dicas concedendam esse Christo perfectissimam obedientiam, conservatâ libertate in moriendo: hanc autem servari non posse, si mors supponatur præcepta quoad substantiam & circumstantias. In contrarium obstant quæ supra diximus, primum dicendi modum confutando, nimirum præceptum habens pro materia actum liberum, non posse illius libertatem destruere: Ergo etsi omnes mortis Christi circumstantias præscribat, libertatem ejus in acceptanda morte non auferet, & consequenter ob inconvenientiam libertatis auferendæ, non est Christo neganda illa major obedientiæ perfectio.

74. Tertiò ex doctrina Adversariorum sequitur, Christum non meruisse nostram redemptionem, & sui nominis exaltationem, ex eo præcisè quod mortuus est, sed solum ex eo quod tali vel tali affectu, hoc vel illo motivo, tali modo, aut tali loco, mortem sustinuit: Sed hoc est falsum, & Scripturæ repugnans, dicitur enim Isaia 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum &c.* Et ad Philippenfes 2. *Factus obediens usque ad mortem, propter quod exaltavit illum.* Ubi præmium redemptionis hominum, & exaltationis nominis Christi, non circumstantiis, sed ipsi substantiæ mortis ejus tribuitur: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Ea ratione actus est meritorius, quâ liber, cum libertas sit fundamentum meriti: Sed juxta Adversarios mors Christi non fuit libera, quantum ad substantiam (quia sub hac ratione fuit à Deo præcepta, & juxta illos, præceptum & libertas, in eandem rationem cadere non possunt) sed solum quoad circumstantias, quæ sub præcepto non

A fuerunt, ut illi existimant: Ergo juxta doctrinam Adversariorum, Christus non meruit nostram redemptionem, & sui nominis exaltationem, ex eo præcisè quod mortuus est, sed solum ex eo quod tali vel tali affectu, tali modo, vel loco, aut tempore mortem sustinuit.

Confirmatur: Homo condemnatus ad mortem necessario sustinendam, cujus electioni & arbitrio modus mortis esset relictus, licet posset dici cum proprietate liberè & meritorie mortem sustinere, quoad modum determinatum moriendi, non tamen posset cum proprietate dici absolute mori liberè & meritorie: Ergo si Christus fuit necessitatus ad moriendum absolute, & solum fuit liber in morte quoad circumstantias, etsi possit propriè dici liberè & meritorie mortuus hoc determinato tempore, & ex eo determinato motivo, & sic de aliis circumstantiis, non tamen potest cum proprietate dici sustinuisse mortem liberè, aut quia sustinuit mortem absolute meruisse.

Confirmatur amplius: Voluntas necessitata ad amorem Dei verbi gratiâ, & solum libera ad amandum illum ex hoc vel illo motivo, non diceretur propriè mereri, quia diligeret Deum, sed quia diligeret ex hoc vel illo motivo: Ergo si voluntas Christi fuit necessitata ad mortem acceptandam, & solum fuit libera ad illam acceptandam ex hoc vel illo motivo, non poterit propriè dici meruisse, quia mortem acceptavit, sed solum quia illam acceptavit ex hoc vel illo motivo, & sub hac vel illa circumstantia.

Aliud etiam sequitur absurdum ex Adversariorum doctrina: Si enim Christus non fuit liber circa substantiam suæ mortis, quæ erat illi præcepta, sed solum circa circumstantias, quæ non cadebant sub præcepto, sequitur actum obedientiæ Christi in acceptanda morte, formaliter ut talem, nullo modo fuisse meritorium: Sed hoc non potest dici: Ergo &c. Minor est certa, dicit enim Apostolus ad Romanos 3. *quod sicut per inobedientiam unius (scilicet Adami) multi constituti sunt peccatores, ita per obedientiam alterius (scilicet Christi) multi constituti sunt justi.* Quæ doctrina & comparatio ut verificetur, necesse est quod obedientia Christi, formaliter quâ talis, fuerit meritoria nostræ justitiæ, sicut inobedientia Adami fuit meritoria privationis gratiæ, in qua consistit peccatum originale. Sequela verò Majoris probatur: Cum in doctrina Adversariorum, sola substantia mortis Christi fuerit ei à Deo præcepta, non verò ejus circumstantiæ, actus obedientiæ ejus, formaliter quâ talis, non respiciebat nisi substantiam ipsam mortis: Atqui ut respiciens præcisè substantiam mortis, non fuit juxta illos Authores liber, sed solum quatenus respiciebat circumstantias: Ergo in eorum doctrina actus obedientiæ Christi in acceptanda sua morte, formaliter ut erat actus obedientiæ, nullo modo fuit meritorius.

Denique modus dicendi Adversariorum impugnari potest destruendo præcipuum illorum fundamentum: Motivum enim præcipuum quo illi ducuntur ad asserendum præceptum moriendi quod fuit Christo impositum, se extendere duntaxat ad substantiam mortis, non verò ad ejus circumstantias, est quia si non solum substantia, sed etiam circumstantiæ mortis Christi caderent sub præcepto, illa nullo modo esset libera, nec per consequens meritoria: Sed hæc ratio nulla est: Ergo &c. Minor probatur primò, quia ut supra

dicebamus, præceptum habens pro materia actum liberum, non potest illius libertatem destruere, alioquin seipsum destrueret: Ergo etsi præceptum moriendi Christo à Patre impositum, omnes mortis circumstantias præscribat, libertatem tamen Christi in acceptanda morte non auferet.

79. Secundo, negari non potest mortem Christi non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes ejus circumstantias, fuisse à Deo efficaciter volitam, & ab ipso prædefinitam; & tamen hoc non obstante, illam fuisse liberam, & meritoriam: Ergo similiter, quamvis non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes circumstantias præcepta fuerit, nihilominus libera & meritoria fuit. Consequentia patet, cum enim Christus per scientiam beatam illam Dei voluntatem & prædefinitionem ad omnes circumstantias suæ mortis sese extendentem, clarè cognosceret, non minus impotens erat ad illi repugnandum, quam ad non implendum præceptum moriendi sibi à Patre impositum; nam licet se conformare tali voluntati, non esset de præcepto stricto & riguroso, erat tamen de consilio, cum hoc multo melius & perfectius esset: Christus autem, ut supra ostensum est, ratione suæ infinitæ sanctitatis, non poterat non acquiescere consiliis, & à majori Dei beneplacito recedere: Ergo si mors Christi fuit libera & meritoria, non obstante quod non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes ejus circumstantias, fuerit à Deo efficaciter volita, & prædefinita, etiam libera erit & meritoria, quamvis non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes circumstantias, præcepta fuerit.

80. Antecedens verò probatur primò ex Scriptura, quæ variis in locis apertè docet passionem Christi, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad omnes circumstantias ejus, fuisse à Deo prædefinitam: nam Actorum 4. illa circumstantia mortis Christi, quod scilicet Herodes & Pilatus convenerint in Jerusalem, dicitur à Deo decreta: *Convenerunt in Civitate ista adversus puerum tuum Jesum quem unxisti, Herodes & Pontius Pilatus, cum Gentibus & populis Israël, facere quæ manus tua & consilium tuum decreverunt fieri.* Proditio Judæ, flagellatio, crucifixio, & fells potatio, passim in Psalmis prophetantur. Circumstantia etiam temporis notatur Joan 13. *Sciens Jesus quia venit hora ejus.* Et cap. 17. *Pater venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te.* Quæ verba exponens D. Augustinus tract. 104. in Joan. subdit: *Ostendit omne tempus, & quid, & quando faceret, vel fieri sineret, ab illo esse dispositum qui tempori subditus non est: quoniam quæ futura erant per singula tempora, in Dei sapientia causas efficientes habent, in qua nulla sunt tempora.* Non ergo credamus hanc horam fato urgente venisse, sed Deo potius ordinante. Denique Lucæ 22. ipse Christus dicebat: *Filius hominis secundum quod definitum est vadit.* Quibus verbis manifestè docet, omnes suas actiones & passiones fuisse à Deo ab æterno præordinatas ac prædefinitas. Unde Leo Papa serm. 7. de passione Domini: *Nulla poterat ratione turbari quod ante æterna secula, & misericorditer erat dispositum, & incommutabiliter præfinitum.* Et sermone 9. *Sacramentum Dominica Passionis in*

A salutem generis humani fuit ante tempora dispositum, & per multas significationes omnibus retro seculis nuntiatur. Constat ergo ex Scriptura & Sanctis Patribus, Passionem Christi, tam quoad substantiam, quam quoad omnes ejus circumstantias, fuisse à Deo absoluto & efficaci suæ voluntatis decreto prædefinitam.

B Ratio etiam id suadet: nam divina providentia, cum sit perfectissima, & universalissima, atque se extendat ad omnia ad quæ se extendit ejus causalitas, attingit actus nostros liberos, non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes illorum circumstantias, formalitates, & modos, ut in Tractatu de voluntate Dei variis rationibus demonstravimus: Ergo cum Deus habuerit multò perfectiorem providentiam de actionibus & passionibus, quas Christus dum erat viator in terris elicit, vel sustinuit, (illæ enim erant summi momenti, & infiniti valoris, & ab ipsis salus orbis, & honoris divini reparatio dependebat) quam de nostris operationibus, negari non potest, illas fuisse pariter à Deo prædefinitas, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quoad modum & circumstantias illarum. Idem cum proportionem de præcepto moriendi Christo à Patre imposito dicendum est, illud nimirum, non solum ad substantiam, sed etiam ad omnes ejus circumstantias se extendisse.

C Neque obstat id quod Adversarij opponunt in contrarium: licet enim verum sit, quæ Deus imperat nobis, non præcipi quoad omnes ejus circumstantias, negatur tamen consequentia & paritas de præcepto mortis Christi. Disparitas est, quia cum voluntates nostræ non sint adeò promptæ ad exequendam superioris voluntatem, debent suavia esse quæ nobis imponuntur præcepta, atque adeò non obligare quoad omnes circumstantias. Cæterum voluntas Christi, cum contra esset promptissima ad obediendum Patri in omnibus, debuit obligari ad actum obedientiæ perfectissimum & strictissimum, atque adeò ad actum obedientiæ, tam quoad circumstantias, quam quoad substantiam suæ passionis & mortis.

§. III.

Traditur verus modus dicendi, & conciliandi libertatem Christi cum ejus impeccabilitate.

R Elictis igitur ac rejectis quatuor præcedentibus modis dicendi, & conciliandi libertatem Christi cum illius impeccabilitate, ut eum qui communis est omnibus Thomistis, tandem stabiliamus & declaremus.

E Supponendum primò, quod sicut ad hoc ut voluntas in eliciendo actum amoris sit libera, non requiritur, imò implicat, quod possit conjugere non amorem cum ipso amore (duo enim contradictoria, qualia sunt amor & non amor respectu ejusdem objecti, nequeunt esse simul) sed sufficit quod actualiter amando, habeat simul & retineat potentiam ad non amorem, sive ad negationem amoris, divisim ponendam ab amore: ita similiter ut Christus, non obstante omnimodâ suâ impeccabilitate, & præcepto Patris de morte subeunda, liberè dicatur mortuus, non est necesse, imò implicat, factâ suppositione omnimodæ ipsius impeccabilitatis, quod

quod potuerit conjungere negationem mortis, sive hoc quod est velle non mori, cum præcepto obligante ad mortem; sed sufficit quod volendo actualiter mortem sibi præceptam, habuerit simul & retinuerit potentiam ad negationem mortis divisam à præcepto ponendam.

84. Supponendum secundò: quod sicut non mors, sive negatio mortis, ut divisam à præcepto obligante ad moriendum, non est transgressio talis præcepti, sed solum quando illi conjungitur: ita similiter posse velle non mortem, sive negationem mortis, ut abstrahentem à præcepto, non est posse violare præceptum, subindeque nec posse peccare; sed ad hoc opus est posse velle non mortem, ut conjunctam cum præcepto ad moriendum obligante.

85. Supponendum tertio: quod quando Thomistæ conciliare volentes libertatem Christi circa mortem ei præceptam, cum omnimoda ipsius impeccabilitate, dicunt ipsum non potuisse velle non mori in sensu composito, bene tamen in sensu diviso: sensus hujus doctrinæ non est ut perperam eam exponunt omnes ferè Theologi Societatis) quod Christus non habuerit potentiam ad non moriendum, stantem & compositibilem simul cum præcepto mortis, sed solum ab eo divisam: sive quod Christus non habuerit potentiam ad non moriendum, quæ in ipso fuerit de facto, supposito præcepto mortis, sed solum quæ in eo existisset, si ablatum fuisset præceptum obligans ad mortem: hæc, inquam, explicatio legitima non est, nec ab ullo Thomistarum unquam intenta, sed ista duntaxat, quod nimirum etiam si Christus, supposita omnimoda sua impeccabilitate, non habuerit talem potentiam stantem simul cum præcepto mortis, quæ posset conjungere cum eo negationem mortis; bene tamen talem potentiam stantem simul cum præcepto mortis, quæ posset habere negationem mortis divisam, sive abstrahentem à præcepto. Unde differentia veri sensus divisi & compositi Thomistarum, ab eo qui Calvinisticus est, in hoc consistit, quod Calvinus dividit potentiam ad non moriendum ab ipso præcepto mortis, Thomistæ verò illam à tali præcepto non separant, sed solum negationem ipsam mortis, ut in Tractatu de prædestinatione, celebrem illam & perantiquam sensus compositi & divisi distinctionem exponentes, fusè declaravimus. Hoc fateor satis difficile intellectu videtur, sed non major est hæc difficultas, quam in concipiendo quod omnes admittere tenentur, si salvare velint libertatem actualem voluntatis in amando, etiam præscindendo à quocumque præcepto, præmotione, & impeccabilitate: nimirum quod voluntas actualiter & liberè amans, eo ipso quod liberè amet, retinet talem potentiam stantem simul cum suo amore, non quæ possit conjungere negationem amoris cum ipso amore, sed quæ possit eam dividere ab amore, sive quæ possit habere negationem amoris abstrahentem ab amore. His positis.

Dico: modus verè conciliandi in Christo circa præceptum mortis ei à Patre impositum libertatem à necessitate, cum omnimoda ipsius impeccabilitate, in eo consistit, quod licet non potuerit Christus velle non mori in sensu composito, hoc est velle conjungere negationem mortis cum præcepto obligante ad mortem; bene tamen in sensu diviso, id est velle negationem mortis, ut abstrahentem à præcepto.

Tom. IV.

A Probat: Juxta hunc modum dicendi stat Christum Dominum verè potuisse velle mori, etiam supposito præcepto ipsum ad mortem obligante, & tamen non potuisse velle transgredi tale præceptum: Ergo modus ille verè conciliat circa præceptum mortis Christo impositum, libertatem à necessitate, cum omnimoda impeccabilitate. Consequentia patet, ad libertatem enim à necessitate circa præceptum mortis quo obligabatur Christus, sufficit quod non obstante tali præcepto, potuerit verè velle non mori: ad omnimodam verò impeccabilitatem circa idem præceptum, nihil amplius requiritur, quam quod non potuerit velle illud transgredi. Antecedens verò probatur: Christum, stante præcepto quo obligabatur ad mortem, potuisse nihilominus velle negationem mortis, ut abstrahentem à tali præcepto, sive ut secundum se præcisè sumptam, est ipsum verè potuisse velle non mori; sicut voluntatem actualiter amantem, atque adeò stante actu amoris, posse velle negationem amoris, ut abstrahentem ab amore, est verè ipsam posse non amare. Præterea eundem Christum non potuisse velle negationem mortis, ut conjungendam cum præcepto obligante ad moriendum, sed solum ut abstrahentem ab illo, est ipsum non potuisse transgredi illud præceptum: Sed juxta modum dicendi in conclusione assignatum, illa duo salvantur, ut constat: Ergo & Christum potuisse, etiam supposito præcepto de morte subeunda, velle non mori, & tamen non potuisse velle transgredi præceptum.

C Confirmatur & magis illustratur difficilis illa concordia libertatis Christi cum ejus impeccabilitate, stante rigorofo præcepto mortis. De præcepto Dei mortem Christo imperantis, eodem ferè modo philosophandum est, ac de ipsius decreto, quo talem mortem ab æterno cum omnibus ejus circumstantiis prædefinivit: præsertim cum præceptum moriendi Christo impositum, à tali decreto promanaverit, & fuerit ejus executio. Sicut ergo in sententia Thomistarum, divinum decretum ita causas liberas ad agendum determinat, ut nedum substantiam, sed etiam modum operum attingat, ita ut causæ liberæ faciant quod Deus vult fieri, & eo modo quo fieri vult, id est liberè; & ita agant unum, ut possint agere oppositum, ut fusè in Tractatu de voluntate Dei declaravimus. Ita similiter præceptum moriendi Christo impositum, ipsum ad substantiam & modum operis moraliter determinavit, ut nempe moretur eo modo quo Pater voluit, scilicet liberè, sive cum potentia non moriendi. Et sicut etiam in eodem Tractatu docuimus, ex efficaci divinæ voluntatis decreto, non sequi necessario, sed tantum infallibiliter, ipsam operationem, & hanc solum infallibilitatem esse requisitam ad efficaciam illius. Ita pariter, nunc dicimus, quod ut præceptum moriendi Christo impositum esset efficax, satis erat quod infallibiliter mortem Christi inferret, licet non necessario. Unde tale præceptum infallibiliter mortem inferendo, reddidit Christum impeccabilem; & non inferendo necessario, reliquit eum liberum, libertate indifferentia.

E Videntur hæc omnia fundamentum habere in ipsa Scriptura sacra, nam Joan. 10. Christus dicebat: *Ergo pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso. & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: hoc manda-*

OOOO

86.

87.

88.

rum accepi à Patre meo. Ubi omnes Interpretes, per illam potestatem ponendi animam, intelligunt libertatem indifferentiæ quam habuit Christus moriendo; qui enim habet aliquid in sui potestate, ita facit illud, ut possit non facere. Unde Augustinus Tract. 119. in Joan. explicans libertatem quâ Christus mortuus est, sic ait: *Quis ita dormis, quando voluerit? sicut Jesus mortuus est, quando voluit? Quis ita vestem deponit, quando voluerit, sicut se carne exiit, quando voluit? Quis ita cum voluerit obiit, quomodo cum voluerit, obiit.* Cum verò addit Christus: *Hoc mandatum accepi à Patre meo.* satis innuit, quod ex vi ipsiusmet præcepti habuit hanc potestatem & indifferentiam, eò quòd Pater ei mortem præcipiendo, volebat ipsum mori liberè, sive cum potestate non moriendi, atque ita nec fecit Christus, nec potuit facere contra voluntatem Patris, quando potuit non mori, hoc enim erat potius juxta voluntatem Patris: sicigitur fuit liber & simul impeccabilis, non obstante rigoroso præcepto moriendi, ipsi à Patre imposito.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Pro solutione objectionum, duo breviter præmittenda sunt. In primis observanda est distinctio duplicis potentiae: alia enim est potentia consequens, alia antecedens: vel ut quidam recentior Thomista loquitur, alia est *potentia positionis*, alia *potentia puræ possibilitatis*. Per illam ita potest aliquid fieri, ut fiat & ponatur de facto; per istam verò ita fieri potest, ut re vera possibile sit, licet de facto non ponatur: verbi gratiâ præmotus ad amorem, ita infallibiliter amat, ut tamen possit non amare, & sub tali motione absolutam ad non amandum potentiam retineat, subindeque habet potentiam consequentem, seu positionis, respectu amoris; & potentiam antecedentem, seu puræ possibilitatis, respectu negationis illius.

D. Thomas hujus distinctionis fundamentum præbet, dum 1. 2. quæst. 10. art. 4. ad 3. ait: *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur; non tamen est impossibile simpliciter, unde non sequitur quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur.* Et 1. ad Annib. dist. 47. quæst. unicâ art. 4. ad 2. *Quamvis* (inquit) *contrarium ejus quod est volitum à Deo, non possit stare cum voluntate divina, possibilitas tamen ad contrarium potest stare cum ea &c.* Igitur ex D. Thoma, licet præmotus ad unum, non habeat potentiam positionis ad oppositum, benè tamen potentiam puræ possibilitatis. Hæc distinctio, licet coincidat cum distinctione sensus compositi & divisi supra explicata, videtur tamen clarior, eaque non ita facile possunt abuti Adversarij, sicut alterâ.

Secundò ex Alvare supra quæst. 8. disp. 86. notandum est, quod non obedire, seu non implere præceptum, potest dupliciter accipi. Primò merè negativè, ut importat negationem actûs obedientiæ, quæ quidem negatio dicitur tam de eo quod est, quàm de eo quod non est; nam etiam quando nullum est præceptum impositum alicui, verè affirmamus quod ille non implet præceptum, & isto modo non obedire, nullum est peccatum. Secundo modo accipitur privativè, seu contrariè, ut importat transgressionem præcepti, seu privationem observationis præcepti debiti incellè, & hoc modo non obedire, est pecca-

tum inobedientiæ. His præmissis, facile solvi poterunt argumenta quæ fieri solent contra modum conciliandi libertatem Christi cum ejus impeccabilitate, supra explicatum.

Obijciatur ergo primò: Christus non potuit non obedire Patri, seu non implere præceptum de morte subeunda pro salute generis humani à Patre ipsi impositum: Ergo liberè tale præceptum non implevit, subindeque nec in ejus adimplitione meruit, cum libertas sit conditio necessariò requisita ad meritum. Consequentia patet, Antecedens probatur. Christus non potuit peccare, cum ab intrinseco esset impeccabilis: Ergo nec Patri non obedire, seu præceptum de morte pro salute generis humani subeunda non adimplere. Antecedens est certum, & patet ex dictis disputatione præcedenti, ubi omnimodam Christi impeccabilitatem, variis rationibus demonstravimus. Consequentia verò probatur. Possè non obedire, seu præceptum non implere, est possè peccare: Ergo si Christus peccare non potuit, non potuit etiam non obedire, seu non implere præceptum moriendi sibi à Patre impositum. Consequentia evidens est, Antecedens probatur. Actû non obedire, seu actû omittere actum præceptum, est actû peccare: Ergo possè non obedire, seu actum præceptum possè omittere, est possè peccare. Sicut quia actû esse hominem, est actû esse animal rationale, possè esse hominem, est possè esse animal rationale. Unde tritum est ac pervulgatum Philosophorum axioma: *Quod facit actû actû, hoc facit potentia possibiliter.*

Huic objectioni, quæ in hac materia præcipua est, ex principiis jam statutis dupliciter responderi potest. In primis enim potest sic distinguere Antecedens: Christus non potuit non obedire Patri, seu non implere præceptum &c. privativè, & in sensu composito, concedo Antecedens: negativè, & in sensu diviso, nego Antecedens. Ad cujus probationem, concedo Antecedente, distinguo Consequens eadem distinctione, & similiter ad probationem Consequentis, distinguo Antecedens. Possè non obedire privativè & in sensu composito, est possè peccare, concedo Antecedens. Possè non obedire negativè, & in sensu diviso, est possè peccare, nego Antecedens, & Consequentiam. Nec valet ab actû ad potentiam, quia negatio obedientiæ ut existens, non est pura negatio, sed privatio moralis, poniturque, & componitur cum præcepto, eò quòd ut existens non possit ab ullo accidenti præscindere, quorum unum est actualis cum præcepto conjunctio, & ratio privationis moralis: potentia autem tendit in non obedientiam in sensu diviso, & prout negatio est. Unde iste discursus non valet: *Non obedire de facto, est de facto peccare: Christus potuit non obedire: ergo potuit peccare:* arguitur enim ab una de sensu composito, & alia de sensu diviso, ad aliam de sensu composito, & variatur appellatio: sive arguitur à non restricto ad restrictum, inferitur enim ex eo quod Christus potuerit ponere negationem obedientiæ, sub ratione negationis, potuisse illam ponere sub conceptu privationis, in qua prout sic peccatum omissionis consistit. Sicut hæc ratiocinatio non valet: *Actû non ponere actum præscitum à Deo, est actû falsificare scientiam Dei: sed homo potest non ponere actum præscitum à Deo: ergo potest*

falsificare scientiam Dei: quia in ea similis defectus committitur, & sit etiam transitus à sensu composito ad divinum.

94. Secundo majoris claritatis gratia, aliter distinguo hanc propositionem: *Possesse non obedire, seu præceptum non implere, est posse peccare*, si id intelligatur de potentia consequenti, seu de potentia positionis, concedo. Si de potentia Antecedenti, & puræ possibilitatis, nego. Nam inter utramque potentiam notabile intercedit discrimen, ut ex supra dictis patet: potentia enim consequens, seu positionis, illa dicitur quæ aliquando est ad actum reducenda, & cui ex nullo capite repugnat cum actu conjungi; unde cum perfectè & completè practica sit, à nullo prædicato, etiam accidentali, in suis extremis præscindit: potentia verò antecedens, seu puræ possibilitatis, est, quæ ad actum reducenda non est, & cui ex aliqua suppositione repugnat cum actu conjungi, tenditque in actum, vel negationem actus secundum se, præscindendo ab his quæ accidentaliter illi conveniunt, eo quod non sit practica completè: cum ergo, supposito præcepto de aliquo actu, omissioni illius annexa sit ex accidenti ratio privationis moralis, fit quod potentia consequens, seu potentia positionis, ad illum omittendum, sit potentia ad omissionem moraliter & privativè sumptam, subindeque potentia ad peccandum; non verò potentia antecedens, seu puræ possibilitatis, quæ tendit ad negationem actus secundum se, & cum præcisione eorum quæ ex accidenti illi conjuncta inveniuntur. Unde non valet ista consequentia: *Christus, supposito præcepto Patris de subeunda morte, potuit non mori, potentia antecedenti, seu puræ possibilitatis: Ergo potuit peccare, & præceptum Patris non adimplere.*

95. Nec obstat exemplum quod in objectionem adducitur: nam homo est essentialiter animal rationale, omisso verò, seu negatio mortis in Christo, non est essentialiter privatio, & transgressio, sed accidentaliter, & ratione præcepti per accidens suppositi: potentia autem non potest ab actu dividere quæ sunt illi essentialia, & sic non stat potentia ad esse hominem, divisivè ab hoc quod est esse animal rationale; potest tamen præscindere ab illis quæ accidentaliter conjunguntur cum actu, vel negatione ejus, per tendentiam ad illa secundum se accepta; & quia negatio mortis solum est privatio per accidens, & ratione præcepti, quod illi essentiali non est, consequens fit quod adhuc in instanti præcepti, possit potentia tendere ad illam secundum se inspectam quoad sibi essentialia, quâ ratione est negatio, præscindendo ab illa quatenus est privatio.

Ad axioma autem in contrarium adductum, responderetur illud esse verum, quando potentia & actus sibi correspondent; secus verò quando non sibi correspondent, ut contingit in proposito: nam potentia antecedens non moriendi, quæ remanet in Christo, stante præcepto ipsum ad mortem obligante, cum sit potentia ad negationem mortis solum ut dividendam à præcepto, non est potentia correspondens actui quo Christus voluntariè non moriendo transgressus fuisset præceptum, quandoquidem actus iste est ad negationem mortis, non ut dividendam à præcepto, sed ut componendam cum ipso.

96. Objicies secundo, & simul instabis contra præcedentem solutionem & doctrinam: Potentia etiam antecedens, seu puræ possibilitatis ad odium Dei, est potentia peccandi: Ergo & potentia an-

Tom. IV.

A tecedens, seu puræ possibilitatis ad negationem mortis, stante præcepto: Sed Christus, cum ab intrinseco impeccabilis esset, non habuit peccandi potentiam: Ergo nec potentiam antecedentem, seu puræ possibilitatis, ad non moriendum, supposito præcepto moriendi, sibi à Patre imposito. Antecedens constat, prima verò Consequentia sic ostenditur. Tam est mala negatio mortis, stante præcepto, utpote præcepti transgressiva, quam sit malum de se odium Dei: Ergo potentia antecedens, seu puræ possibilitatis ad non moriendum, stante moriendi præcepto, non minùs est potentia peccandi, quam potentia antecedens, seu puræ possibilitatis ad odium Dei.

B Respondeo, concessio Antecedente, negando primam consequentiam & paritatem: Ratio discriminis est, quia odium Dei, quovis modo consideratum, est malum, & ideo prohibitum, quia malum; unde potentia quæ à tali actu specificatur, sive de facto ponatur actus, sive sit solummodo possibilis, non potest non esse mala: at verò negatio mortis est de se indifferens, nec est prohibita, quia mala, sed mala, quia prohibita; & ideo per præceptum moriendi Christo impositum, non prohibetur negatio mortis purè possibilis, sed negatio posita, vel ponenda de facto; subindeque potentia antecedens, seu puræ possibilitatis ad negationem mortis, non est mala, nec peccaminosa, seu peccandi potentia.

C Objicies tertio, & simul instabis contra primam solutionem: Supposito præcepto moriendi, non manfit in Christo possibilis negatio mortis, etiam in sensu diviso: Ergo supposito tali præcepto, non manfit liber ad moriendum. Consequentia patet, ad libertatem enim indifferentiæ requiritur potentia ad agendam, & non agendum, saltem in sensu diviso. Antecedens probatur: Negationem mortis esse possibilem in sensu diviso, est illam posse dividi à præcepto, sicut eam esse possibilem in sensu composito, est illam posse cum præcepto componi: Sed Christus non potuit negationem mortis à præcepto dividere: Ergo supposito præcepto, negatio mortis non fuit Christo possibilis, etiam in sensu diviso. Major videtur certa, Minor probatur. Posse unum dividere ab alio, est posse unum ponere, & aliud auferre: Sed Christus non potuit à se præceptum auferre: Ergo nec potuit negationem mortis à præcepto dividere.

Respondeo, negando Antecedens, ad cujus probationem, distinguo Majorem: negationem mortis esse possibilem in sensu diviso, est illam posse dividi à præcepto, divisibilitate acceptà positivè, nego Majorem. Divisibilitate non positivè, sed præcisivè acceptà, concedo Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

E Explicatur solutio: Negatio moriendi, supposito præcepto, dupliciter ab illo dividi potest, positivè nimirum & præcisivè: licet autem divisio positiva negationis mortis à præcepto, petat ablationem præcepti, & potentia ad illam sic sumptam, exigit pariter potentiam ablativam præcepti; divisio tamen præcisiva negationis mortis à præcepto, non petit ablationem præcepti, nec per consequens potentia ad illam sic sumptam, postulat potentiam ablativam præcepti, sed ad illam sufficit potentia ad negationem mortis secundum se acceptam, qualiter à præcepto præscindit: quando verò nos constituimus in Christo potentiam ad non moriendum in sensu diviso, supposito etiam præcepto moriendi, per ly *diviso* non signi-

O O o o ij

ficatur divisio positiva negationis mortis à præcepto, sed duntaxat præcisiua.

100. Obijcies quartò: Non est dabilis potentia ad id quod implicat contradictionem: Sed supposito præcepto moriendi, implicat Christum non mori de facto, cum ab intrinseco impecabilis sit: Ergo supposito præcepto moriendi, non est dabilis in Christo potentia ad non moriendum, subindeque posito tali præcepto non habet libertatem indifferentiæ ad moriendum & non moriendum.

101. Respondeo, distinguendo Majorem: Non est dabilis potentia ad id quod implicat contradictionem ex terminis, concedo Majorem. Ad id quod implicat contradictionem ex suppositione aliqua, subdistinguo Majorem: non est dabilis potentia consequens, seu positionis, concedo Majorem: potentia antecedens, seu puræ possibilitatis, nego Majorem. & sub eadem distinctione Minoris, distinguo Consequens, illudque concedo de potentia consequenti, seu positionis, nego autem de potentia antecedenti, seu puræ possibilitatis. Nam implicatio existentie negationis mortis in Christo, non est ex intrinsecis negationis mortis, sed ex aliquo accidenti, nempe ex suppositione præcepti & impecabilis Christi; & ideo terminare potest habitudinem potentie antecedentis, seu puræ possibilitatis, quæ præcisiua est ab his quæ ex accidenti conveniunt, vel ex accidenti repugnant; non autem habitudinem potentie consequentis, seu potentie positionis, quæ negab essentialibus, nec ab accidentibus præscindere potest, ut in solutione primæ objectionis declaravimus.

102. Obijcies ultimò: Necessitas antecedens destruit libertatem, ut communiter docent Philosophi & Theologi: Sed necessitas moriendi ex præcepto in Christo, est necessitas antecedens: Ergo libertatem, & consequenter etiam meritum mortis ejus destruit. Major est certa, Minor probatur. Sola necessitas quæ nostram libertatem consequitur, est necessitas consequens, ut docet Anselmus lib. 2. *Cur Deus homo*, cap. 18. & lib. 1. de concordia prædestinationis & gratiæ cum libero arbitrio cap. 1. At necessitas orta ex præcepto, non sequitur nostram libertatem, sed illam præcedit: Ergo non est necessitas consequens, sed antecedens.

103. Confirmatur: Necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi, non est consequens, sed antecedens: At præceptum se tenet ex parte actus primi, in ordine ad actum obedientie: Ergo necessitas orta ex præcepto, non est consequens, sed antecedens. Minor constat, Objectum enim ut cognitum, ad actum voluntatis, ex parte actus primi concurrat: Sed objectum obedientie, est præceptum superioris: Ergo præceptum ut cognitum se tenet ex parte actus primi, respectu actus obedientie. Major verò suadetur: Necessitas orta ex visione beatifica in ordine ad dilectionem Dei, non alia de causa antecedens est, & libertatem in tali dilectione non patitur, nisi quia ex parte actus primi ad beatificam dilectionem concurrat; & è contra in sententia Thomistarum, auxilium physicè prædeterminans, non inducit necessitatem antecedentem, quia non ex parte actus primi, sed ut applicatio efficax, ad actus nostros concurrat: Ergo necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi, est necessitas antecedens.

104. Respondeo, concessa Majori, negando Mino-

A rem, ad cujus probationem, distinguo & explicio Majorem: Sola necessitas quæ nostram libertatem consequitur, formaliter, aut æquivalenter, est necessitas consequens, concedo Majorem. Solum formaliter, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Consequi nostram libertatem formaliter, est illam in seipsa supponere: consequi autem nostram libertatem æquivalenter, est consequi & illam supponere in aliquo eminenter continente libertatem nostram; & quia præceptum Christo impositum, supponit decretum Dei efficax de operatione præcepti, imò à tali decreto derivatur, & est illius executio, ut supra annotavimus; & aliunde in tali decreto, utpote primo libero, ac primæ totius libertatis creatæ & participatæ radice, libertas actus Christo imperati, eminenter continetur; inde fit quod necessitas orta ex præcepto Christo imposito, consequatur libertatem actus præcepti, si non formaliter, saltem æquivalenter; ac proinde quod non sit antecedens, sed consequens, quoad effectum conservandi illam libertatem. Hanc solutionem & doctrinam fusè exposuimus in Tractatu de prædestinatione, ubi etiam mentem & doctrinam Anselmi, quæ frequenter abutuntur Adversarij, elucidavimus; eamque tradit, & egregiè explicat Episcopus Oxoniensis in manuscripto de merito Christi.

C Secundo responderi potest cum eodem Episcopo, aliter distinguendo eandem Majorem: Sola necessitas quæ nostram libertatem sumptam in recto subsequitur, non est antecedens, nego Majorem. Sumptam in recto, vel in obliquo, concedo Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam cum præceptum sit de actu, connotando libertatem in illo, licet necessitas orta ex præcepto non supponat libertatem actus præcepti, sumptam in recto, illam tamen in obliquo supponit; & ideo non est antecedens, sed consequens sufficienti modo; ut libertatem non destruat, sed inferat potius, & confirmet.

D Ad confirmationem nego Majorem universali-
ter intellectam, intentio enim efficax finis in actu primo ad electionem concurrat, illamque infallibiliter inferat, quando non est nisi unicum tantum medium, & tamen illius libertatem non tollit, ut in Tractatu de actibus humanis ostensum est: Imperium etiam ex parte actus primi se tenet in ordine ad usum, cum ad illud regulativè concurrat, illumque efficaciter inferat, absque eo quod ejus libertatem impediatur, ut ibidem docuimus, & cum Thomistis censeat Bellarminus. Non ergo omnis necessitas orta & se tenens ex parte actus primi, est antecedens, sed solum illa quæ sequitur ad principium non supponens libertatem nostram, nec in seipsa formaliter, nec in alio eminenter continente, vel quæ sequitur ad principium non connotans pro termino & materia libertatem. Unde clara Dei visio non necessitat antecedenter ad amorem, ex eo præcisè quod ex parte actus primi ad illum concurrat, sed quia tollit indifferentiam objectivam judicij, quæ est proxima radix libertatis, & in dilectione beatifica, prout ad Deum terminata secundum perfectiones necessarias, libertatem non connotat, sed potius necessitatem; unde ejusdem dilectionis, ut ad creaturas terminate, libertatem non aufert, tamen ad illam prout sic ex parte actus primi se teneat. Similiter ratio cur in sententia Thomistarum auxilium

physicè prædeterminans non inducit necessitatem antecedentem, non est quia applicativè tantum ad actus nostros concurrat; sed quia à prima libertatis nostræ radice, efficaci scilicet divinæ voluntatis decreto, substantiam & modum in nostris operationibus causante, derivatur; subindeque ad nostram libertatem æquivalenter consequitur, & illam connotat ut effectum à se causatum: unde si illud quod se tenet ex parte actus primi, his conditionibus gaudeat, esto infallibiliter inferat operationem, illius libertatem non impedit, sed firmabit.

ARTICULVS IV.

An operationes Christi Domini fuerint valoris meritorij simpliciter infiniti?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

107. **N**otandum primò: consultò me non dixisse, an Christi meritum fuerit infinitum simpliciter, sed an operationes ejus fuerint valoris meritorij simpliciter infiniti: ut enim rectè observat Astucensis relict. de gratia Christi quæst. 5. art. 2. non est idem opus esse valoris meritorij infiniti simpliciter, & meritum esse infinitum simpliciter; quia ut meritum sit infinitum, non sufficit quod sit de se sufficiens ad faciendum sibi debitum quodcumque præmium, etiam infinitum, sed insuper requiritur quod importet actuale jus ad præmium infinitum, qui enim meretur, jus sibi acquirit ad præmium suscipiendum; ut autem quis acquirat sibi jus ad præmium suscipiendum, præter valorem operis, requiruntur plura alia, præsertim quod opus ordinetur ad præmium & mercedem, ut supra art. 1. observavimus.

108. Notandum secundò: Quod licet in operationibus Christi, ratio meriti & satisfactionis simul reperiantur, ut docet D. Thomas loquendo in particulari de passione Christi, infra quæst. 48. art. 1. & 2. ratio tamen meriti non est omnino eadem cum ratione satisfactionis: ista enim respicit malum personæ offensæ, ut repellendum, illa verò bonum meritis, ut à Deo obtinendum; unde dicimur Deo pro nobis satisfacere, nobisque mereri à Deo, vel apud Deum. Item valor satisfactorius sumitur ex dignitate personæ, valor autem meritorius ex ipsius sanctitate. His præmissis.

109. Circa propositam difficultatem duæ versantur sententia. Prima negat operationibus Christi Domini valorem meritorium simpliciter infinitum. Ita Scotus & ejus Discipuli, qui licet dicant Christi meritum fuisse infinitum, volunt tamen hanc infinitatem non esse propter valorem & dignitatem intrinsecam ipsius operis meritorij Christi, sed propter extrinsecam acceptationem Dei, quia videlicet fuit à Deo acceptatum pro infinitis posteris Adæ, si futuri essent. Eandem sententiam docet Joannes Medina, Codice de pœnitentia, tract. 3. quæst. 1.

Oppositam sententiam, affirmantem operationes Christi valorem meritorium simpliciter infinitum continere, docent omnes alij Theologi, tam domestici, quam extranei; illaque magnum habere videtur fundamentum in Extravaganti *unigenitus*, de pœnitentiis, & remissionibus, ut patebit ex mox dicendis.

§. II.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur: Operationes Christi Domini habuisse valorem meritorium simpliciter infinitum.

Probatur primò conclusio ex Clemente VI. in dicta Extravaganti *unigenitus*, ubi loquens de thesauro Ecclesiæ, sic ait: *De ejus consumptione, aut diminutione, non est aliquatenus formidandum, propter infinita merita Christi.* Ergo juxta Pontificem, operationes Christi fuerunt valoris meritorij simpliciter infiniti. Consequentia patet, Tum quia si illarum valor meritorius, non esset infinitus simpliciter, merita Christi non appellarentur absolute infinita. Tum etiam, quia alias formidare cum fundamento possemus, ne tantum peccata hominum crescerent, ut eorum multitudinem merita Christi tandem exstinguerentur, aut consumerentur, ut ex infra dicendis patebit.

Nec valet communis responsio Aversariorum, dicentium ex prædicta Pontificis definitione, non colligi merita Christi ex natura rei, seu ex valore intrinseco, fuisse infinita, sed solum ex favore Dei extrinseco, nimirum ex acceptatione divina, quia scilicet fuerunt acceptata à Deo ad præmium infinitum, nempe ad remissionem multitudinis infinitæ peccatorum, supposito quod illa daretur, vel esset possibilis. Non valet, inquam, hæc responsio: Primò, quia Pontifex ad infinitatem meritorum Christi suadendam, non ad acceptationem extrinsecam Dei, sed ad intrinsecam conjunctionem ad Verbum recurrit, dicens unam guttam sanguinis Christi, *propter conjunctionem ad Verbum*, sufficientissimam fuisse pro peccatis omnium hominum: Sed si merita Christi solum essent infinita ex acceptatione extrinseca Dei, ad illam recurreret, & non ad conjunctionem cum Verbo: Ergo solutio ista aliena est à mente Pontificis.

Secundò, Merita Christi de facto non fuerunt acceptata pro remissione infinitorum peccatorum: Ergo si ex se, & ex intrinseco valore, infinitatem non habent, non recipiunt illam ex acceptatione extrinseca Dei.

Tertiò, Vel acceptatio divina fuit juxta dignitatem meritoriam operationum Christi, vel fuit supra illam: Si primum, jam supponitur dignitas infinita, seu valor infinitè meritorius, in operibus Christi, ante Dei acceptationem. Secundum verò dici non potest: Ergo &c. Minor pro secunda parte, in qua est difficultas, sic ostenditur. Opus ex se non condignum, sed solum ex præstantis acceptatione, imperfectum est in ratione meriti; sicut pretium de se inæquale, & solum æquale ex alterius voluntaria acceptatione, est in ratione pretij imperfectum: Ergo si opera Christi de se non fuerunt condigna in ratione meriti, sed id habere ex acceptatione extrinseca Dei, fuere imperfecta in ratione meriti: hoc autem à mente Pontificis prorsus alienum est, cum loco citato excellentiam meritorum & satisfactionum Christi extollere, & perfectam redemptionis nostræ sufficientiam, imò & superabundantiam, declarare intendat.

Probatur secundò conclusio ratione quam idem Pontifex loco citato insinuat: Opus quod pro quovis præmio, majori & majori in infinitum, oblatum, dignè illud mereri potest, continet valorem meritorium infinitum simpliciter: At hujusmodi est quodcumque Christi opus: Ergo ha-

OOOO iij

bet valorem meritotum simpliciter infinitum. Major certa videtur: Tum quia si esset valoris finiti, posset deveniri ad aliquod primum quod illi esset adequatum, & ultra quod non posset se extendere condignitas ipsius operis. Tum etiam, quia vis effectiva physica effectuum inæqualis perfectionis usque in infinitum syncategorematicè, non potest causæ non infinite physice convenire, unde omnipotentia Dei infinitatem ex eo colligunt Theologi, quod ad effectus syncategorematicè infinitos inæqualis perfectionis extenditur: Ergo pariter vis effectiva moralis effectuum inæqualium sine termino (qualis est vis meritoria) convenire nequit actioni quæ in genere moris simpliciter infinita non sit.

113. Confirmatur: Quia satisfactio continet moraliter remissionem offensæ, vis satisfactoria pro culpis sine termino in infinitum, nequit convenire actui non habenti valorem satisfactorium simpliciter infinitum, ut supra ostensum est: Sed etiam primum moraliter continetur in merito: Ergo præmia sine termino nequeunt contineri in merito non habente valorem meritotum simpliciter infinitum.

114. Minor verò suadetur primò: Eadem est vis operationum Christi sub ratione meriti, ac sub ratione satisfactionis: Sed operationes Christi habuerunt vim satisfactoriam pro culpis inæqualis malitiæ sine termino in infinitum, alias timeri posset ne talis vis culparum multitudine tandem consumeretur: Ergo etiam habuerunt valorem meritotum præmium in perfectione inæqualium sine termino in infinitum.

Secundò, Omnia præmia creata, divisivè aut collectivè sumpta, non sunt tanti valoris & æstimabilitatis, ac opera Christi Domini, propter conjunctionem humanitatis ejus ad Verbum: Ergo vis illorum meritoria, ad omnia præmia creata & creabilia, quæ inæqualis sunt perfectionis, extenditur sine termino. Consequentia patet, Antecedens probatur. Si esset assignabile aliquod primum creatum & finitum, quod esset adequatum valori & æstimabilitati alicujus operis Christi, sequeretur posse dari puram creaturam, quæ eliceret opus tanti valoris & æstimabilitatis, quanta esset aliquod Christi opus; etenim nullum est assignabile primum finitum, quod non possit sibi pura creatura mereri per Christi gratiam: Sed implicat opus puræ creaturæ, etiam perfectissimæ, si daretur, & adjunctæ perfectissimæ gratiæ, esse tanti valoris ad merendum, quanti est quodlibet Christi opus, sicut implicat puram aliquam creaturam esse tam dignam, sicut Christus: Ergo implicat dari aliquod primum creatum & finitum, quod sit tanti valoris & æstimabilitatis, quantæ est aliquod opus Christi Domini. Rationem hanc videtur innuere D. Cyrillus in posteriori Epistola ad Reginas, dum ait, *Pretium non fuisse satis magnum, si Christus purus homo fuisset: ipsi verò Deo incarnato universa creatura comparata, modicum quid est, & ideo mors ejus abundè sat est ad liberationem.* Ubi affirmat Christi pretium, seu meritum, non posse æquari à merito puræ creaturæ, quia pura creatura comparata Christo, modicum quid est.

Tertiò Minor principalis suadetur: Persona divina potest taliter dignificare opera quæ elicit in natura assumpta, ut habeant valorem ad merendum quodcumque primum majus & majus in infinitum: At hoc supposito, convenientissimum est, talem valorem operibus Christi tribuere: Er-

A go opera Christi habebant valorem meritotum ad merendum quodcumque primum majus & majus in infinitum. Minor patet, Major probatur. Deus est quo nihil majus excogitari potest: At si non ita dignificare posset opera quæ elicere potest in natura assumpta, ut habeant valorem ad merendum quodcumque primum majus & majus in infinitum, posset excogitari aliquid excellentius Deo, quod nimirum illo modo talia opera dignificaret: Ergo &c.

Respondent Adversarij, falsam esse Minorem principalis argumenti, ut enim (inquiunt) opus meritotum ad præmia inæqualis perfectionis sine termino se extendat, non requiritur infinitas, sed sufficit superioritas ordinis; infinita namque ordinis inferioris nequeunt in perfectione adequare rem ordinis superioris, & per consequens in actu meritotio dignitatis ordinis superioris, possunt præmia infinita inferioris ordinis moraliter contineri: quia ergo dignitas operationum Christi, est superioris ordinis ad omnem entitatem creatam & creabilem divisivè & collectivè, consequens sit, quod omne ens creatum meritotio contineatur in illis, licet non sint valoris meritotij simpliciter infiniti.

Sed contra primò: Vis effectiva physica effectuum inæqualis perfectionis sine termino in infinitum, non solum arguit superioritatem ordinis in principio continente, sed etiam infinitatem simpliciter, alias ex continentia omnium possibilem in omnipotentia, non rectè colligeretur illam esse infinitam simpliciter, sed tantum quod esset superioris ordinis ad omnem entitatem creabilem: Ergo pariter vis meritoria præmium syncategorematicè infinita, non solum arguit in actu dignitatem ordinis superioris, sed etiam dignitatem meritoriam simpliciter infinitam.

Secundò, Et si actus supernaturales sint ordinis superioris ad omnem entitatem & primum naturale, non habent tamen vim merendi præmia ordinis naturalis syncategorematicè infinita: Ergo sola superioritas ordinis non sufficit ad vim meritoriam, & moralem continentiam syncategorematicè infinitam rerum existentium in ordine inferiori.

Tertiò, Est in physicis res ordinis inferioris adæquare nequeat id quod in superiori ordine existit, in moralibus tamen hoc universaliter verum non est; ut constat in actibus misericordiæ, vel justitiæ, qui specificè inferiores sunt actui charitatis, & tamen plures actus repetiti misericordiæ & justitiæ, vel actus magnæ intensiōis, adæquare & excedere possunt in valore meritotio unum actum charitatis. Peccatum etiam charitati oppositum est gravius specificè peccatis oppositis aliis virtutibus; & tamen peccata aliis virtutibus opposita, sæpius repetita, vel intensissimo conatu patrata, excedere possunt in gravitate unum peccatum contra charitatem commissum: Ergo si valor meritotius operationum Christi non sit infinitus simpliciter, quamvis sit superioris ordinis ad omne primum creabile, poterit præmium multitudine adæquari, subindeque illarum vis meritoria, non erit syncategorematicè infinita.

Denique suaderi potest conclusio ratione à priori: Sanctitas personæ operantis dat operi valorem meritotum, sicut ejus dignitas in illud infundit valorem satisfactorium, ut supra notabili secundo observatum est: Ergo infinita sanctitas infinitum dat valorem: Sed sanctitas Christi infinita est in ratione sanctitatis, fuit enim illius huma-

nitatis sanctificata infinitè per gratiam unionis, ut disp. II. vidimus: Ergo illius operationes valorem meritorium simpliciter infinitum continent.

118. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Opera humana facta extra statum adoptionis filiorum Dei, seu in pura natura, hoc ipso quod sunt bona moraliter, merentur de condigno præmium aliquod naturale: eadem verò opera, eo ipso quod sunt ab homine sanctificato per gratiam habituales, & constituto in statu adoptionis filij Dei per iusticiam inhaerentem creatam, nullà alià factà mutatione physicà in substantia ipsorum, eleuantur ad tantam dignitatem, ut mereantur de condigno præmium supernaturale vitæ æternæ, quod multum excedit præmium illud naturale: Ergo eodem modo, eadem opera, nullà factà mutatione in illis, eo ipso quod à Filio Dei naturali, & à persona infinitè sancta, qualis est Christus, eliciebantur, erant meritoria de condigno præmij infiniti, & valorem meritorium infinitum simpliciter continebant.

119. Respondent Scoti Discipuli: quod licet persona Christi sit infinitè sanctitatis, non sequitur tamen, ejus operationes continere valorem meritorium simpliciter infinitum: quia (inquiunt) persona non influit in opera meritoria immediatè seipsà, sed medio principio quo, mediante scilicet humanitate, & gratià habituali; unde cum illa finita sint, Christus non influit in suas operationes valorem meritorium infinitum simpliciter, sed tantum valorem inadæquabilem à merito puræ creaturæ.

120. Sed contra primò: Vel persona Christi communicat seipsà immediatè alicui valorem operi meritorio, vel non? Si primum, dat infinitum valorem. Si secundum, dare nequit valorem inadæquabilem à merito puræ creaturæ: Ergo vel fateri debent Scoti Discipuli, opera Christi esse valoris meritorij simpliciter infiniti, vel negare quod gaudeant valore inadæquabili à merito puræ creaturæ. Prima pars hujus discursus patet, Scotistæ enim ex eo inferunt personam Christi, quamvis infinitam, non influere in proprias operationes valorem meritorium, infinitum simpliciter, quia in illas non influit immediatè, sed mediante principio quo limitato: Ergo si valorem alicui seipsà immediatè communicat operi meritorio, cessat limitationis ratio, & consequenter dare illi poterit valorem meritorium infinitum simpliciter. Pro secunda verò parte probatur: Principium mediante quo influit persona Christi valorem meritorium in proprias operationes, est ejusdem rationis cum principio quo meriti puræ creaturæ, nempe gratia habitualis, & virtutes ipsam consequentes, quæ licet in gradu intensiori communicatæ fuerint humanitati Christi, quam omni puræ creaturæ, potuerunt tamen de potentia absoluta, in gradu æquali, imò & majori, puræ creaturæ communicari: Ergo si persona Christi nullum valorem meritorium communicat propriis actibus immediatè seipsà, sed omnem tribuit mediante principio quo, nullus valor meritorius reperietur in illis, quem de potentia absoluta adæquate nequeat meritum puræ creaturæ.

Secundò, Etsi principium quo elicitur entitatem actuum, dignitatem tamen seu valorem moralem à persona desumptum non causet: Ergo licet limitatio principij quo elicientis, limitet actus Christi Domini, quantum ad perfectionem physicam, non tamen quantum ad dignitatem & valorem moralem satisfactorium & meritorium, qui ipsis

competit ex dignitate & sanctitate personæ: Ergo ex eo quod persona Christi non influat in suas operationes immediatè, sed medio principio quo finito & limitato (mediate scilicet humanitate & gratià habituali) non rectè colligitur quod illis infinitum valorem meritorium communicare nequeat.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: Opus quod non est dignum infinito præmio, non potest infinitum valorem meritorium continere: Sed opera Christi non erant digna infinito præmio: Ergo non erant valoris meritorij simpliciter infiniti. Major patet, nam valor operis meritorij, non est nisi jus quoddam ipsius operis ad præmium sibi æquale; unde opus aliquod ideò dicitur finiti vel infiniti valoris meritorij, quia habet jus ad finitum vel infinitum præmium, seu quia est dignum finito vel infinito præmio. Minor verò probatur: Non est dabile infinitum præmium, ut infinita gratia, aut infinita visio Dei: Sed Christi opera non erant digna nisi præmio possibili, alias Christus plus meruisset, quam Deus possit conferre, quod est absurdum, & multum derogans infinitati divinæ potentie: Ergo opera Christi non erant digna infinito præmio.

Respondeo primò, concessa Majori, distinguendo Minorem: Opera Christi non erant digna præmio infinito actu & categorematicè, concedo Minorem: infinito in potentia & syncategorematicè, nego Minorem: opera enim Christi erant digna quocumque præmio finito, majori & majori in infinitum, ut in prima probatione conclusionis ostendimus: hoc verò arguit in ipsis valorem meritorium simpliciter infinitum, ut patet exemplo ibidem adducto de potentia Dei, quæ est infinita simpliciter, quia dato quocumque effectu, potest alium præstantiorem producere, quamvis quilibet illorum semper sit finitus.

Respondeo secundò, negando absolute Minorem, opera enim Christi fuerunt digna præmio simpliciter & actu infinito, nimirum unione hypostaticæ humanitatis suæ, vel alterius hominis, cum Persona Patris, vel Spiritus Sancti, quæ unio est bonum quoddam infinitum. Imò juxta probabilior sententiam, quam supra secuti sumus, Christus sibi meruit reunionem humanitatis ad Verbum factam in resurrectione, quæ etiam præmium quoddam infinitum est, cum sit veluti quædam restitutio unionis hypostaticæ, ut ibidem exposuimus.

Dices, Si Pater carnem assumeret, intuitu alicujus operis Christi, virtus meritoria talis operis exhausta maneret: tunc enim meritum exhauritur, quando ei correspondet præmium æqualis valoris: incarnatio autem Patris, æqualis valoris & æstimationis est, ac quæcumque operatio Christi: Ergo valor meritorius operationum Christi, talis conditionis non est, ut quocumque præmio dato, inexhaustus perseveret, subindeque non est simpliciter infinitus.

Respondeo in casu quo Pater vel Spiritus Sanctus carnem sumerent, intuitu alicujus operis meritorij Christi, exhauriendam fore illius operis condignitatem, ob rationem assignatam, id tamen non obstat infinito valori meritorio operationum Christi; non enim petit infinitas valoris meritorij, quod infinito præmio non exhauriatur, sed

1113

1114

1121

1134

Disp. 71

art. 3.

§. 7. co-

rall.

1143

1151

tantum quod à quocumque præmio finito, quantumcumque multiplicato, nunquam exauriri possit. Potestque id declarari & illustrari exemplo potentia generativæ Patris æterni, quæ licet simpliciter & per essentiam infinita sit, unius tamen Filij generatione exauritur, quia talis Filius simili infinitate gaudet. Ita pariter, quod valor meritorius unius operationis Christi, totaliter exauriatur per incarnationem Patris ei correspondentem in præmium, illius infinitati non obest, quia incarnatio Patris est infinita in ratione præmij. Aliam hujus instantiæ solutionem vide supra disp. 4. art. 3. §. 2.

126. Objicies secundo: Infinito simpliciter in aliquo genere, non potest in eodem genere dari majus: Sed unus actus meritorius Christi, est majoris valoris meritorij, quam alius: Ergo nullus est simpliciter infinitus in ratione valoris meritorij. Major videtur certa, Minor probatur. Actus charitatis Christi adæquatur cum actu humilitatis in valore personali, & illum excedit in valore sumpto ex objecto: Ergo est major in ratione valoris meritorij.

127. Respondeo Majorem esse veram de infinitate intensiva, secus autem de extensiva; hoc enim complexum Deus homo, est quid majus extensive, quam Deus solus, non autem intensive, quia humanitas in deitate eminenter continetur: quia ergo valor meritorius actus charitatis, ei competens ex objecto, continetur eminenter in valore actus humilitatis à persona desumpto, hinc fit quod actus charitatis Christi extensive solum excedat actum humilitatis, non verò intensive.

128. Objicies tertio: Quod dependet à pluribus causis quarum aliqua est finita, non est infinitum simpliciter, etsi alia infinita sint: Sed valor meritorius operationum Christi dependet à pluribus causis finitis, nempe à gratia habituali, ab intentione actus, ab objecto &c. Ergo etsi persona Verbi tales operationes eliciens infinita sit, illarum tamen valor meritorius, non erit infinitus simpliciter.

129. Respondeo Majorem esse veram, quando aliquid per se & formaliter à causa finita dependet; secus autem si ab illa dependeat materialiter tantum & subjectivè, ac præsuppositivè: valor autem meritorius operationum Christi, sumptus ex dignitate & sanctitate personæ, quem nos infinitum asserimus, non dependet à gratia, nec ab aliis concurrentibus ad actum, nisi solum antecedenter, & præsuppositivè, ut scilicet ponatur substratum recepturum infinitatem, unde non obstante hac dependentiâ, talis valor est simpliciter infinitus.

130. Objicies quarto: Valor meritorius supponit bonitatem moralem in opere, & ad illam consequitur, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 21. art. 4. Sed bonitas moralis operationum Christi finita & limitata erat: Ergo & valor illarum meritorius. Minor probatur: Tum quia operationes Christi multoties versabantur circa objecta finita: Tum etiam, quia licet aliquæ haberent infinitum objectum, quia tamen modus tendendi finitus & limitatus erat, non poterat infinitam bonitatem ab ipso desumere.

131. Respondeo quod licet valor meritorius supponat bonitatem moralem in opere, non solum tamen ad illam consequitur, sed etiam ad dignitatem & sanctitatem operantis, unde quando hæc fuerit infinita, ut contingit in proposito, valor meritorius infinitus erit, etsi bonitas moralis ac-

tionis finita & limitata sit.

Objicies ultimò: Si quodlibet Christi opus ratione infinitæ dignitatis & sanctitatis personæ à qua procedebat, valorem meritorium simpliciter infinitum habuisset, sequeretur quod prima operatio meritoria Christi, in primo conceptionis momento elicitæ, fuisset meritoria cujuscumque præmij, atque adeo quod Christus nec per alias operationes suæ vitæ mortalis, nec per suam mortem, aliquid potuisset mereri: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris manifesta videtur, nam opus continens valorem meritorium simpliciter infinitum, omne præmium possibile promeretur.

B Respondeo distinguendo sequelam Majoris: sequeretur quod prima operatio fuisset meritoria cujuscumque præmij, quantum ad sufficientiam & valorem, concedo. Quantum ad efficaciam & applicationem, nego. Itaque non ex defectu valoris primæ operationis quam Christus in primo suæ conceptionis momento elicit, non meruit omnia per illam, sufficientissima enim erat illa sola ad quodcumque præmium promerendum, etiâ si nulla alia superaddita fuisset; sed ex hoc quod Christus alia opera excellentiora ex objecto, vel magis ardua & difficilia, præsertim verò passionem & mortem suam, ad diversa præmia, specialiter ad salutem & redemptionem generis humani, ordinate & applicare voluit; unde communiter dicunt Theologi, Christum per passionem & mortem suam, meritum suum consummasse. Alia argumenta quæ contra nostram conclusionem fieri solent, supra agendo de valore infinito satisfactionis Christi, proposita & soluta sunt.

ARTICULVS V.

*An Christus sibi meruerit gratiam habitua-
lem, & gloriam essentialem animæ, vel sal-
tem mereri potuerit, tamen si illas à primo
instanti suæ conceptionis habuerit?*

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

SUPPONIMUS in primis ut certum, Christum à primo suæ conceptionis instanti habuisse gratiam habitualement, atque gloriam essentialem animæ, claram scilicet Dei visionem, ut supra de gratia habituali disp. 12. art. 1. §. 3. de gloria verò essentiali disp. 16. art. 1. ostensum est. Unde hic examinandum restat, quâ ratione utramque tunc obtinuerit, an scilicet per proprium meritum, vel sine illo?

E SUPPONIMUS etiam ut certum, quod si Christus assumeret naturam humanam, gloriâ essentiali, & gratiâ habituali spoliata, utramque mereri posset: nam in tali casu posset Christus elicere actus bonos supernaturales, vel cum auxilio supernaturali, vel ex unione naturæ humanæ ad personam divinam; cumque ex alia parte nulla ex conditionibus ad meritum requisitis deficeret, consequens fit, quod in tali hypothese Christus & gratiam habitualement, & gloriam essentialem mereri potuerit. Unde solum difficultas est, & controversia inter Theologos, an posito quod Christus ab initio conceptionis, tam gratiam habitualement, quam gloriam essentialem animæ habuerit, nihilominus illas potuerit promereri?

Prima

136. Prima sententia affirmat Christum de facto utramque meruisse. Hanc docent Altiſiodorensis, libro primo tract. 1. cap. 7. Major in 3. dist. 18. quæst. 2. Bassolis, Theophilus Raynaudus, & alij, illamque probabilem censet Suarez hic disp. 40. sect. 2.

Secunda extremè opposita negat id contingere potuisse, etiam de potentia absoluta, supposito quod Christus à primo conceptionis momento gratiam habitualement, & gloriam essentialem habuerit. Ita Medina hic art. 3. qu. 5. concl. 4. Nazarius contro. unicâ p. 7. concl. 2. Cabrera disp. 7. §. 4. concl. 2. & Joannes à S. Thoma disp. 18. art. 1. concl. 2. Hanc etiam sententiam insinuat Vazquez disp. 78. cap. 3. ubi docet quod si possibile foret ut Christus mereretur suam beatitudinem essentialem, illam de facto meruisset.

Tertia, quæ media est, affirmat id de facto non contigisse, potuisse tamen contingere de potentia absoluta, tamen si Christus gratiam habitualement, & gloriam essentialem animæ, ab initio conceptionis habuerit. Ita Cipullus hic art. 3. dubio 10. Episcopus Oxoniensis in manuscripto de gratia Christi, & alij ab ipso citati.

§. II.

Statuitur prima conclusio, & ostenditur Christum, nec gratiam habitualement, nec gloriam essentialem animæ, de facto meruisse.

Dico primò: Christus non meruit gratiam habitualement, nec gloriam essentialem animæ.

137. Hanc conclusionem probant aliqui hoc discursu: Christus non meruit unionem suæ humanitatis cum Verbo, quandoquidem unio hypostatica præcessit omne meritum, & gratiò humanitati Christi concessa est: Ergo neque meruit gratiam aut gloriam. Probant Consequentiam, quia gratia & gloria necessariò consequuntur ipsam unionem, sicut proprietates essentiali: unde sicut passionem non possunt cadere sub meritum, quia consequuntur essentiali, ita nec gratia habitualis, nec gloria essentialis animæ Christi.

Alij utuntur hac ratione: Gratia & gloria erant debite animæ Christi, titulo connaturalitatis, ratione unionis hypostaticæ: At quod est debitum alicui titulo connaturalitatis, non potest fieri iterum ei debitum per meritum: Ergo &c.

138. Verùm hæ rationes non videntur efficaces, prima enim supponit falsum, nempe gratiam habitualement & gloriam manare ab unione hypostatica tanquam illius passionem, hoc enim supra impugnatum est. Secunda verò habet manifestâ instantiam in gloria corporis, quæ erat debita Christo, titulo connaturalitatis, cum deberet connaturaliter emanare à gloria animæ, & tamen, ut videbimus articulo sequenti, Christus illam sibi meruit: unde habere aliquid ex merito, & connaturaliter, non sunt tituli se invicem excludentes. His ergo rationibus prætermisiss.

139. Prima pars conclusionis probatur hac ratione: Christus non meruit gratiam habitualement per actus ab ipsa procedentes: Sed omnis actus meritorius Christi à gratia habituali processit: Ergo eam non meruit. Major constat, nam principium meriti, de lege saltem ordinaria, non potest esse præmium operum procedentium ab ipso. Minor verò probatur: Oportuit ut anima Christi actus meritorios eliceret connaturaliter: Sed sic elici nequeunt sine gratia habituali: Ergo omnis actus meritorius Christi, à gratia habituali processit, Mi.

Tom. IV.

A nor supra probata fuit, Major verò constat: Tum quia de Christi actibus loqui debemus conformiter ad illorum naturam, nisi oppositum sit revelatum, vel aliquid inconueniens sequatur. Tum etiam, quia operari actus supernaturales modo non connaturali, est imperfectè operari: Christo autem attribuire debemus nedum perfectas operationes, sed etiam modum operandi perfectum.

Secunda pars conclusionis, quæ est de gloria essentiali animæ Christi, probatur primo ratione D. Thomæ, ad hanc formam redacta. Ut Christus mereretur animæ beatitudinem, necessarium erat quod illa aliquando caruisset: Sed carentia beatitudinis essentialis, pro nullo instanti fuit in anima Christi: Ergo non meruit essentialem animæ beatitudinem. Major manifesta videtur, nam meritum non est nisi ejus quod nondum habetur: Ergo ut Christus mereretur essentialem animæ beatitudinem, necessarium erat quod aliquando eam caruisset. Minorem verò probat D. Thomas, quia carentia beatitudinis magis dignitati Christi præjudicat, quàm per meritum illa accrescat, & consequenter majoris dignitatis est nunquam carere essentiali beatitudine, quàm per meritum illam obtinere: cum enim (ut notavit Cajetanus) essentialis beatitudo intra latitudinem gratiæ contineatur, illius carentia, est carentia plenitudinis gratiæ, quæ magis præjudicat dignitati Christi, quàm talis dignitas per meritum accrescat: Sed Christo concedi debet quod majoris dignitatis est: Ergo asserendum est, ipsum nunquam essentiali beatitudine animæ caruisse.

Secundò suaderi potest eadem pars hac ratione: Cognitio fidei, vel alia quæcumque invidens, non potuit regulare meritum Christi: cum nec cognitio fidei, nec ulla notitia obſcura, possit esse simul cum visione beata, quàm Christus à primo instanti conceptionis habuit: unde meritum Christi vel à visione beata, vel à scientia infusa ipsam consequente regulatum fuit: subindeque utraque scientia, beata nimirum & infusa, ad omne meritum Christi, tanquam illius regula supposita est: unde cum principium meriti non cadat sub merito, Christus nec scientiam beatam, nec infusam meruit, sed utramque à primo conceptionis momento, titulo connaturalitatis, à Deo recepit.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam partem conclusionis: Juxta D. Thomam infra qu. 34. art. 3. Christus in primo suæ conceptionis instanti sanctificatus fuit per proprium actum, & propriam dispositionem, qui est modus sanctificationis adultorum, perfectiorque modo sanctificationis parvulorum: Ergo juxta D. Thomam, motus liber charitatis præcessit in Christo gratiam habitualement, nam actus disponens ad formam, saltem prioritate naturæ, petit præcedere formam: At prædicto actui nihil defuit ut de facto mereretur gratiam habitualement: Ergo illam de facto meruit. Minor patet, nam actus ille fuit supernaturalis, processit à Christo ut viatore, & ut subiecto pro illo priori grato, gratitudine personali: Ergo habuit conditiones omnes ad meritum necessarias, & consequenter de facto meruit gratiam habitualement.

Huic argumento respondent aliqui ex nostris Thomistis, quod licet Christus per proprios actus se disposuerit ad gratiam habitualement, eam tamen

PPP

non meruit, quia tales actus solum prioritate naturae illam praecedere, meritum autem debet tempore praecedere praemium. Alij vero dicunt (& haec solutio coincidet cum praecedenti) Christum per actum charitatis, quo in primo conceptionis momento ad gratiam habitualemente disposuit, illam non meruisse, quia talis actus non fuit dispositio praecedens gratiam, sed eam duntaxat concomitans. Tertiò alij respondent cum Medina, ideò praedictum actum non meruisse gratiam habitualemente, quia ut meritorius esset, gratiam necessariò supponebat: sicut (inquiunt) in nobis dispositio ultima ad gratiam habitualemente, eam non meretur, ut in Tractatu de justificatione & merito docuimus.

144. Sed haec solutiones non placent: quia ad rationem praemij non requiritur quod tempore meritum sequatur, nam augmentum gratiae respondens actibus habitu intensioribus ut praemium, simul tempore existit cum illis: Ergo ob defectum praecedentiae temporis ad gratiam habitualemente, non redduntur actus Christi quibus ad eam se disposuit, insufficientes ut sint merita condigna illius. Ex quo confutata manet secunda solutio, nam dispositio concomitans, licet non antecedit formam, prioritate temporis, eam tamen praecedit prioritate naturae: At inter meritum & praemium, non requiritur necessariò prioritas temporis, sed sufficit prioritas naturae, ut patet in exemplo adducto: Ergo dato quod actus charitatis, quo Christus ad gratiam habitualemente se disposuit, fuerit solum dispositio concomitans, & prioritate solum naturae eam antecedens, potuit nihilominus eam mereri de condigno.

Tertia etiam solutio displicet: Ideò namque dispositio ultima ad gratiam, illam non meretur in nobis, quia pro illo priori quo disponit ad illam, non procedit à subjecto grato: Sed actus disponens ad gratiam habitualemente in Christo, pro priori quo intelligitur habitualemente gratiam antecedere, intelligitur procedens à subjecto grato Deo, gratitudine substantiali, à gratia unionis procedente: Ergo ex eo quod pro illo priori talis actus gratiam habitualemente non supponat, non redditur insufficientis ut sit meritum condignum illius. His ergo solutionibus praetermissis.

145. Respondeo primò, ideò Christum non meruisse gratiam habitualemente, tamen per proprios actus ad illam se disposuerit, quia ut illi actus connaturaliter elicerentur ab anima Christi, debuerunt procedere à gratia habituali, ut à principio quo, ut probando primam partem nostrae conclusionis dicebamus: unde licet illis actibus nihil desit sufficientiae meritoriae respectu gratiae habitualis, quia tamen principium meriti non cadit sub merito, illam de facto non meruerunt.

146. Secundò responderi potest, Christum per illos actus gratiam non meruisse, vel quia Deus non promisit illis habitualemente gratiam ut praemium, vel quia Christus suos actus ad illam ut ad praemium non direxit. Christus enim non direxit suas operationes meritorias ut ad praemium, ad id omne ad quod habebant sufficientiam, & vim meritoriam: fuere enim sufficientes ad Incarnationem Patris merendam, quam tamen non merere de facto, quia Christus illas ad ipsam ut ad praemium non direxit. Ideò verò Christus non direxit suas operationes ad gratiam habitualemente promerendam, quia eam modo connaturali mereri non poterat, cum ad modum connaturalem merendi in Christo praesupponi debeat talis gratia, ut supra ostensum est.

Disp. 12.
art. 2.
parag. 1.
concl. 3.

A Obijcies secundò contra secundam partem conclusionis: Isaia 53. de Christo dicitur: *Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit & saturabitur*: Sed per ly *videbit*, non potest alia visio, quam beatifica, intelligi, cum illa sola satiet omnem hominis appetitum: Ergo juxta Scripturam, Christus meruit visionem beatificam, subindeque gloriam animae essentialem.

Respondeo testimonium illud non intelligi de visione beatifica, sed de visione seminis longaevis (id est conversionis Gentium, quae per meritum Christi receperunt adoptionem filiorum) ut patet ex verbis illis immediatè praecedentibus. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longevum, & voluntas Domini in manu ejus dirigetur*. Unde saturitas illa Christi, de qua biloquitur Propheta, ad fruitionem beatificam referri non debet, sed ad multiplicationem fidelium, & Evangelij praedicationem per totum orbem, ut liquet ex verbis sequentibus: *In scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos, & iniquitates eorum ipse portabit. Ideò disperiam ei plurimos, & fortium dividet spolia, pro eo quod tradidit in mortem animam suam*. Quae verba non nisi ad conversionem Gentium, & multiplicationem fidelium, quam Christus per meritum passionis à Patre obtinuit, referri possunt.

Obijcies tertiò: Non est de ratione meriti quod tempore praemium praecedat, sed sufficit quod illud prioritate naturae antecedit, ut constat in merito augmenti gratiae, in vi actus habitus praexistente intensioris, quod simul tempore cum augmento quod meretur existit: Ergo ut Christus mereretur essentialem beatitudinem, non erat necessarium quod illà pro aliquo tempore vel instanti careret, sed potuit illam mereri per opera in primo conceptionis momento elicta, & simul in eodem instanti esse beatus, & clarè videre divinam essentiam, subindeque ratio Divi Thomae non videtur efficax.

Respondeo distinguendo Antecedens: De ratione meriti non habentis conditiones praemio oppositas, & cum illo impossibiles, concedo Antecedens. De ratione meriti has conditiones habentis, nego Antecedens, & Consequentiam: nam meritum gloriae essentialis, petit ex natura rei regulari cognitione fidei obscurà: fides autem & visio ejusdem objecti simul repugnant, & ideò meritum beatitudinis essentialis, prout ex lege communi, & attentis rerum circumstantiis contingit, non potest simul tempore cum illa existere: secus accidit in merito augmenti gratiae, quod non habet conditiones cum augmento gratiae impossibiles, ideòque non petit illud tempore praecedere, sed solum prioritate naturae.

E Dices primò: D. Thomas quodlib. 9. art. 8. docet Angelum in primo instanti fuisse beatum, & meruisse beatitudinem; & rationem reddit, quia licet in his quae successivè fiunt, prius sit fieri quam factum esse, in his tamen quae fiunt subito, simul tempore est fieri & factum esse, cum sola prioritate naturae: Ergo sentit D. Thomas meritum essentialis beatitudinis non habere conditiones illi oppositas, aut cum illa incompatibiles, quoad simultatem temporis, sed solum quoad simultatem naturae.

Respondeo cum Bergomensi in tabula aurea dubio 154. & cum Ferrariensi 3. contra Gent. cap. 110. D. Thomam loco citato non fuisse locutum ex propria, sed ex aliorum sententia. Quod ut fiat manifestum, Advertendum est, S. Doctorem

147.

148.

149.

150.

151.

152.

ibi inquirere, utrum Angeli suam beatitudinem meruerint? Circa quod tres refert sententias Primam, asserentem Angelum in primo suæ creationis instanti fuisse beatum. Secundam, docentem fuisse omnes Angelos in gratia creatos, & perseverantes in illa, beatitudinem meruisse, & hanc sequitur D. Thomas. Tertiam, asserentem fuisse Angelos in puris naturalibus conditos, & conversis ad Verbum, simul collatam fuisse beatitudinem & gratiam: pro cuius sententiæ defensione refert tres modos dicendi, & solum approbat tertium, quem in objectione adduximus, non quidem ex propria sententia (elegerat enim secundam) sed tertiâ sententiâ suppositâ, quam ipse non sequebatur.

153. Dices secundò: D. Thomas ex eodem principio (nimirum quod meritum & præmium non possunt simul in eodem instanti existere) infert Christum non solum meruisse gloriam æternalem animæ, sed nec etiam gratiam, nec scientiam: Sed meritum gratiæ licet petat regulari per fidem, non inde tamen habet conditiones cum gratia incompatibiles, fides enim cum illa potest componi: Ergo incompatibilitas de qua loquitur D. Thomas, nascitur ex ratione meriti in communi, ut cum præmio comparati.

154. Respondeo, concessâ Majori, negando Minorem: nam gratia de qua loquitur D. Thomas, est gratia consummata, & in statu perfectò, qualiter fuit Christo infusa in primo instanti conceptionis: gratia autem consummata nequit cum fide componi. Item scientia de qua loquitur, est scientia beata, vel scientia infusa, quarum utraque pugnat cum fide, & cum ipsâ impossibilis est.

§. IV.

Alia difficultas resolvitur.

Dico secundò: Potuit Christus, de potentia absoluta, gratiam habitualement, & beatitudinem animæ, habitas ab initio conceptionis de condigno mereri.

155. Probatur breviter: Potuit Christus de potentia absoluta, gratiam habitualement, beatitudinem essentialem, non habitam ab initio conceptionis mereri, ut fatentur omnes Theologi: Sed coexistentia durationis non repugnat essentialiter inter meritum & præmium, ut constat in augmento gratiæ dato in præmium actuum intensiorum habitu, quod simul tempore cum præmio existit: Ergo Christus potuit, de absoluta potentia, mereri de condigno gratiam habitualement, & beatitudinem animæ, tamen illas ab initio conceptionis habuerit. Hæc conclusio magis patebit ex solutione argumentorum, ex illa enim constabit, id nullam implicare contradictionem, subindeque non esse denegandum divinæ omnipotentiae.

156. Arguunt ergo Adversarij contra istam conclusionem multipliciter. In primis enim contra illam sic insurgunt. Implicat subiectum aliquod esse in termino, & ad terminum moveri: Sed anima Christi Domini constituitur per beatitudinem essentialem in termino, & per meritum moveretur ad illam: Ergo implicat esse in primo instanti beatam, & mereri propriam beatitudinem.

157. Secundò, Non stat moveri per meritum ad beatitudinem, nisi mediante actu spei de præmio obtinendo per meritum: Sed implicat spem beatitudinis, simul in eodem instanti cum ejus fruitio-

Tom. IV.

A ne existere: Ergo implicat Christum à primo conceptionis instanti esse beatum, & in eodem instanti mereri beatitudinem.

158. Tertiò, Beatitudo cum unione hypostatica per modum passionis convertitur: Ergo implicat Christum mereri beatitudinem, nisi etiam unionem hypostaticam mereatur: Sed istam mereri non potuit, etiam de absoluta potentia, ut disp. 7. art. 2. ostensum est: Ergo nec illam potuit mereri, etiam de potentia Dei extraordinaria.

159. Quartò, Non potest dari dilectio in Christo, coexistens cum visione beatifica, nisi reguletur per ipsam, vel per cognitionem illam supponentem: Sed implicat actum regulatum visione beatifica, vel notitiâ illam supponente, esse meritum beatitudinis: Ergo implicat Christum esse beatum à primo instanti conceptionis, & mereri beatitudinem. Minor patet, Major autem in qua est difficultas, sic ostenditur. Omnis actus voluntatis perit pro regula aliquem actum intellectus: Sed dilectio Dei simul existens cum visione beata, regulari nequit cognitione obscurâ fidei, cum implicet existere simul cognitionem claram Dei, & cognitionem obscuram: Ergo non potest dari actus dilectionis in Christo, coexistens cum visione beata, nisi vel visione beata, vel notitiâ scientiæ infusæ illam supponente reguletur. Consequentia patet, tres enim solum possunt dari cognitiones Dei ut authoris supernaturalis, nimirum cognitio obscura fidei, visio beata, & notitiâ scientiæ infusæ: unde si actus dilectionis à Christo in primo conceptionis momento elicitus, regulari nequeat cognitione fidei obscurâ, visione beatificâ, vel notitiâ scientiæ infusæ, necessario regulari debet.

160. Demum, Principium meriti non potest cadere sub merito: Sed gratia habitualis fuit in Christo principium meriti: Ergo non potuit cadere sub merito.

161. Hæc tamen, licet aliquid difficultatis præ se ferant, evidenter tamen non ostendunt implicare contradictionem, quod Christus beatitudinem animæ, quam ab initio conceptionis habuit, de condigno promeruerit. Unde ad primum respondeo, Majorem esse veram de motu successivo, falsam autem de motu seu mutatione instantanea; meritum autem non in motu successivo, sed in instantanea actione consistit, & ideo nulla est implicantia quod simul cum motu per meritum existat beatitudo, quæ est præmium & terminus meriti, ut liquet in merito augmenti gratiæ, quod simul cum illo existit.

162. Ad secundum dicendum quod licet de lege ordinaria Dei non stet meritum beatitudinis, absque spe illam consequendi, ostendi tamen non potest id esse impossibile de potentia absoluta: sicut de lege ordinaria, non stat meritum beatitudinis essentialis, sine actu fidei, & tamen de potentia absoluta, potest dari sine illo; & meritum beatitudinis corporis, sine actu spei non invenitur, loquendo de lege ordinaria, & tamen in Christo sine tali actu datur.

163. Ad tertium, dato Antecedente (quod plures ex Thomistis negant, existimantes gratiam habitualement, & beatitudinem animæ Christi, non dimanare physice ad modum passionis à gratia unionis) nego Consequentiam: esto enim ita esset quod beatitudo animæ Christi à gratia unionis physice dimanaret, ut proprietates ab essentia, non ideo tamen implicaret Christum mereri visionem beati-

PPpp ij

ficam, absque eo quod unionem hypostaticam mereretur: nam licet connaturaliter essentia & proprietates fiant ex vi ejusdem actionis, & ex vi ejusdem decreti, possunt tamen, de potentia absoluta, distinctas actiones & diversa decreta terminare: Ergo quamvis beatitudo consequeretur gratiam substantialem unionis, ut vera & propria ejus passio, & repugnet gratiam unionis cadere sub merito Christi, posset Christus de potentia absoluta mereri essentialem beatitudinem: gloria enim corporis non minus ad gloriam animæ sequitur, quam hæc ad gratiam unionis, & tamen de facto Christus meruit beatitudinem corporis, & non meruit beatitudinem animæ.

164. Ad quartum respondeo, negando Majorem, ad cujus probationem dico, actum dilectionis in Christo, coexistentem visioni beatæ, regulari scientiâ infusâ: licet autem talis scientia sit ex natura rei posterior visioni beatâ, & dependens ab illa, hæc tamen dependentia essentialis non est, & per consequens non implicat prius naturâ talem scientiam Christo infundi, quam lumen gloriæ, & visionem beatificam; subindeque notitiâ scientiæ infusæ, sic de potentia absoluta ad visionem præexistente, potest regulari actus dilectionis in Christo; qui cum in tali casu, etsi visioni coexisteret, ab illa nec immediatè nec mediatè dependeret, meritum illius esse posset.

165. Dices, Notitia Dei habita per scientiam infusam, anteverrens visionem beatam, & independens ab illa, necessariò esset obscura: Sed implicat obscura cognitio visioni beatificæ coexistens: Ergo implicat notitia regulans dilectionem in Christo, coexistentem visioni beatificæ, quæ ab illa sit independens. Minor patet, Major verò suaderetur. Scientia per se infusa subalternatur visioni beatificæ: Atqui actus scientiæ subalternatur, non potest esse evidens, sed necessariò est obscurus, nisi subordinetur scientiæ subalternanti, ut communiter Philosophi docent: Ergo cognitio scientiæ infusæ, non subordinata visioni beatificæ, sed independens ab illa, evidens esse non potest, sed necessariò est obscura, subindeque cum visione beatâ impossibilis.

166. Respondeo negando Majorem, ad cujus probationem, nego etiam Majorem: ideò enim Theologia nostra scientiæ beatorum subalternatur, quia habet Deum pro objecto primario, sicut scientia beatæ; & conclusiones, nempe attributa divina erga quæ versatur, primariò deducit ex divina essentia, ut cognita clarè in seipsa, vel ut cognita obscurè per fidem: scientia autem per se infusa, non habet pro objecto primario Deum, sed ens creatum, ut in se & ratione sui supernaturaliter cognoscibile, per speciem propriam illum in se repræsentantem: nec Dei proprietates demonstrat, nec conclusiones ex principiis cognitis per visionem beatificam deducit; unde non subalternatur scientiæ beatæ, subindeque præcedenter ad illam, claritatem & evidentiam habere potest.

167. Ad ultimum dicendum quod licet de facto gratia habitualis fuerit in Christo principium meriti, & necessaria ad merendum connaturali modo; de potentia tamen absoluta actus meritorij potuerunt procedere in Christo, à sola gratia unionis, & auxilio actuali supernaturalis ordinis, ut supra disp. 12. art. 2. §. 2. conclusione 3. ostensum est.

ARTICULVS VI.

An Christus gloriam sui corporis, sui que nominis exaltationem sibi meruerit?

§. I.

Error Calvini refertur, & variis Scripturæ testimoniis, nec non ratione D. Thomæ refellitur.

168. Calvinus lib. 2. instit. cap. 17. §. 6. affirmavit Christum Dominum, nihil sibi meruisse, nec gloriam corporis, nec nominis exaltationem, sed omnia merita sua ad nos ordinasse, omneque præmium illis correspondens, nobis contulisse, ut sic magis eximium quo homines prosequeretur amorem ostenderet; reprehendique Lombardum & Scholasticos, eosque curiositatis & temeritatis arguit, quòd oppositum doceant, & Christum non solum nobis, sed etiam sibi meruisse pronuntient. Verum hæc doctrina Calvini, non solum temeraria, sed etiam proflus erronea est, & Scripturæ ac SS. Patribus apertè repugnat, unde ut confutetur, & Catholica veritas stabilatur,

Dico breviter: Christus gloriam sui corporis, sui que nominis exaltationem, sibi promeruit.

169. Probatur primò conclusio variis Scripturæ testimoniis, quæ illam apertè demonstrant: dicitur enim Lucæ 24. *Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* corporis scilicet, nam gloriam animæ à primo conceptionis momento possidebat. Ad Hebræos 2. *Vidimus Iesum, propter passionem mortis, gloriæ & honore coronatum.* Ad Ephes. 4. *Quod autem ascendit, quid est nisi quia descendit in inferiores partes terræ? Ubi ascensus in caelum, descensui per humilitatem tribuitur.* Item idem Apostolus ad Philip. 2. de Christo loquens sic ait: *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen quod est super omne nomen, ut in nomine Iesu omne genu flectatur &c.* Quibus verbis Apostolus (ut ibidem observat S. Thomas) commendat præmium humilitatis Christi, per quam meruit sibi exaltationem, quantum ad tria: nimirum quantum ad gloriam resurrectionis, ut denotatur per illa verba, *Propter quod & Deus exaltavit illum.* Quoad manifestationem suæ divinitatis, ut designant verba sequentia, *Et donavit illi nomen quod est super omne nomen.* Et quoad reverentiam totius creaturæ, ut denotant illa alia verba: *Ut in nomine Iesu omne genu flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum.*

Nec admittenda est evasio Calvini, qui ad prædicta testimonia responderet, quod in illis solum significatur simplex affectio gloriæ corporis post mortem & passionem Christi, non autem causa meritoria. Quis enim non videat quod illa particula *propter*, quâ utitur Apostolus, causalitatem veram denotat, quæ non potest esse alia quam meritoria?

170. Id magis constabit ex percelebri Prophetæ Regij testimonio, qui Psalmo 109. exaltationem Christi in resurrectione & ascensione, & gloriosissimum ejus triumphum, ascribendum esse tanquam præcipuæ causæ meritoriae, ipsius humiliati, laboribus, gravissimisque acerbissimæ passionis doloribus, his verbis declarat: *De torrente*

in via bibet, propterea exaltabit caput. Torren-
tem appellat cursum rerum humanarum: quo-
modo enim torrens magno impetu & sonitu fluit,
& turbidus ac turbatus incedit; & paulo post ces-
sat, & ne vestigium quidem sui relinquit: sic sunt
res humanæ, tempore huius mortalitatis; tran-
seunt enim omnia, & ut plurimum turbida & tur-
bata: audiuntur sæpe maxima prælia, & turbatio-
nes gentium & populorum, ut tempore Alexan-
dri magni, Cæsaris, Gustavi, Suetiorum Regis,
& similium: sed paulo post finem accipiunt, tum
ipsi, tum posterorum, & vix inveniuntur ve-
stigia potentia ipsorum. Ad hunc torrentem de-
scendit Filius Dei per Incarnationem suam, & in
via, id est, in spatio vitæ suæ mortalis & tran-
seuntis, bibit aquam turbidam huius torrentis,
tulit ærumnas nostræ mortalitatis; imò etiam in
profundum torrentis descendit per passionem,
iuxta illud Psalm. 68. *Inraverunt aquæ usque ad
animam meam, infixus sum in limo profundi, &
non est substantia.* Merito igitur huius tantæ hu-
miliationis, sponte susceptæ pro gloria Patris, &
salutis generis humani, & gravissimorum dolorum
quos pertulit, pertranseundo torrentem morta-
litate nostræ, exaltavit postea caput in resurre-
ctione & ascensione sua, triumphans de hostibus
in æternum, sedensque ad dexteram Patris, &
constitutus iudex vivorum & mortuorum. Unde
Tertullianus lib. de corona militis: *Christus fa-
vos post sella gustavit, nec ante Rex gloria in cæ-
lestibus salutaris, quam Rex Iudeorum proscri-
ptus in cruce.* Et Augustinus Tract. 104. in Joan.
*Humilitas claritatis est meritum, claritas humi-
litate est premium.* Quam claritatem Christus à
Patre petebat Joan. 17. his verbis: *Ego te clari-
ficavi super terram, opus consummavi quod dedi-
sti mihi ut faciam, & nunc clarifica me tu Pater.*
Hinc etiam D. Bernardus serm. 3. de Ascensione
Domini infert, Deum, licet naturâ suâ perfectis-
simus sit, & nihil ipsi ad augmentum accedere
possit, nec ad decrementum decedere, modum
tamen per Incarnationem invenisse, quo profice-
ret. *Christus (inquit) cum per naturam divinitatis
non haberet quod cresceret, ascenderet, vel pro-
ficeret; per descensum quomodo cresceret invenit,
veniens incarnari, pati, mori, ne moremur in
æternum: propter quod Deus exaltavit illum.*

Probatur secundo conclusio ratione D. Tho-
mæ hic art. 3. Habere aliquid per meritum, di-
gnius & perfectius est, quam illud habere sine me-
rito, si cetera sint paria; hoc est si maioris digni-
tatis detrimentum non sequatur: Sed potuit Chri-
stus habere ex meritis gloriam sui corporis, & sui
nominis exaltationem; nec sequitur ex hoc detri-
mentum maioris alicujus dignitatis: Ergo utram-
que Christus meruit.

Confirmatur: Actibus Christi Domini nulla ex
conditionibus ad meritum requisitis defuit in or-
dine ad gloriam corporis, & alias illa non se re-
tenuit ex parte principij meriti, sicut unio hyposta-
tica, & gratia habitualis: Illam etiam ab initio
conceptionis non habuit, sicut gloriam & beati-
tudinem animæ; sed eâ caruit toto tempore vitæ
mortalis, ut locus redemptioni hominum, per
passionem & mortem daretur: Ergo licet Chri-
stus unionem hypostaticam, gratiam habitua-
lem, & gloriam animæ non meruerit, gloriam
tamen corporis, mortis & passionis suæ sibi pro-
meruit. Idemque de nominis sui exaltatione di-
cendum est. Unde Apocal. 5. dicitur: *Dignus
est agnus qui occisus est, accipere virtutem & divi-*

*nitatem; sapientiam, & fortitudinem, & hono-
rem, & gloriam, & benedictionem.* Quæ omnia
pertinent ad nominis exaltationem, atque glo-
riam corporis ipsius Christi, & resurrectionis
ejus, in qua divinitatem accepisse dicitur, quia in
ea facta fuit reunio totius humanitatis cum Ver-
bo, & veluti quædam restitutio unionis hyposta-
tica, ut alibi declaravimus. Notandæ verò sunt
particulæ illæ *dignus, & qui occisus est*, quæ de-
notant mortem & passionem Christi fuisse cau-
sam meritoriam suæ resurrectionis & exaltatio-
nis. Unde perinde est dicere, *Dignus est qui oc-
cisus est*, ac dicere, *Dignus est, quia occisus est*,
unde paulo ante propter eandem rationem dici-
tur: *Dignus es Domine accipere librum, & ape-
rire signacula ejus, QVONIAM OCCISVS ES*

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obicies primò cum Calvino: In sacris litté-
ris non assignatur alia causa adventus Chri-
sti, quam nostra salus & redemptio, ut supra disp.
5. variis Scripturæ testimoniis declaravimus: At
si Christus sibi meruisset gloriam corporis, &
exaltationem sui nominis, sola causa adventus
ejus in mundum, non fuisset nostra salus & re-
demptio, sed etiam proprium commodum & uti-
litas, nimirum gloria sui corporis, & exaltatio
sui nominis: unde magis pro se incarnatus &
mortuus esset, quam pro hominibus, ut olim
contra Arrianos arguebat Cyrillus lib. 3. thesauri
cap. 2. ubi sic ait: *Si verò ut ipsi dicunt, exalta-
tus post Incarnationem est Filius Dei, & factus
sublimis, quod antea non habebat, pro se magis
incarnatus esset, quam pro hominibus, sibi enim
magis secundum vos profuit, quam hominibus:
ita non pro nostra salute magis, quam ut ipse
exaltaretur, nomenque maximum assequeretur,
homo factus esset.* Addit Calvinus, quod si Chri-
stus aliquid sibi meruisset, dilectio ejus erga ho-
mines frigeretur; nam quærens ex suo merito
propriam utilitatem, non ita diligit illum cui ali-
quod donum meretur, ac si nihil utilitatis sibi ex
tali motivo quæreret.

Respondeo quod licet finis primò & principa-
liter intentus per adventum Christi, fuerit salus
nostra & redemptio, hoc tamen non obstat quin
Christus secundariò & minùs principaliter po-
tuerit intendere gloriam sui corporis, suique no-
minis exaltationem, & ad illam obtinendam me-
rita sua secundariò ordinate. Exemplum habemus
in Angelis, quibus Christus illuminationes &
gaudia quædam accidentaliter promeruit, sicut ho-
minibus gratiam & gloriam essentialem; cum
hac tamen differentia, quod *humanitas Christi*
(ut ait S. Thomas quæst. 29. de verit. art. 4. a 1
5.) *ordinatur ad influentiam quam facit in ho-
mines, ut ad finem intentum: influxus autem in
Angelos, non est ut finis Incarnationis, sed tan-
quam Incarnationem consequens.* Ita similiter di-
cimus, quod licet Christus morte & passione suâ
meruerit sibi gloriam corporis, & nominis sui
exaltationem; hoc tamen non fuit de primaria
ejus intentione, præcipua enim passionis suæ cau-
sa fuit nostra redemptio. Unde quemadmodum
Christus pro Angelis non dicitur incarnatus vel
mortuus, ita nec propter se venisse & mortuum
esse affirmari potest, nam iste modus loquendi de-
notat primum & præcipuum mortis, adventus, &
passionis Christi finem ac motivum.

P P P P iij

174. Neque urget contra hanc responfionem difcurfus Cyrilli in objectione adductus: argumentatur enim ille contra Arrianos, qui ponebant Christum non esse verum Deum, sed purum hominem & per gratiam atque propria merita, sibi acquisivisse tantam dignitatem, ut esset supra omnes alias creaturas, haberetque quendam conjunctionis modum ad ipsam divinitatem. Contra quem errorem efficax erat Cyrilli argumentum: nam homo ille Christus ab illis hæreticis confictus, certè venisset per se primò in mundum, ad acquirendum illud tantæ tamque excellentis dignitatis fastigium, subindeque pro se magis incarnatus esset, quàm pro hominibus.
175. Ex his patet charitatem Christi erga homines non refrigerare (ut ineptè obijcit Calvinus) sed potius mirum in modum resplendere, ex eo quod gloriam sui corporis sibi meruerit: cum enim gloria corporis esset ipsi connaturaliter debita, & ex unione hypostatica, ac gloria animæ, naturali quadam sequelâ profluere & dimanare debuisset; voluit tamen Christus, ob summum quo homines prosequeretur amorem, continuo miraculo, suique concursus suspensione, redundantiam & effluxum gloriæ ex anima in corpus impedire, ut locus redemptioni hominum per passionem & mortem daretur, suoque nos instrueret & informaret exemplo, non nisi per multas tribulationes, posse nos intrare in regnum cælorum.
176. Obijcies secundò: Christus non meruit gloriam essentialem animæ: Ergo nec gloriam corporis. Probatur Consequentia, nam cum duo per modum essentialis & proprietatis se habent, unum non potest obtineri per meritum, sine altero: Sed gloria corporis sequitur ad gloriam animæ, per modum propriæ passionis: Ergo si Christus gloriam animæ non meruit, nec gloriam sui corporis potuit promereri.
177. Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam, & ad illius probationem, distinguo. Majorem: cum duo per modum essentialis & proprietatis se habent, unum non potest obtineri per meritum sine altero: si simul utrumque fiat, concedo Majorem. Si essentialia habita supponatur sine sua propria passione, nego Majorem, & datâ Minori, nego Consequentiam. Nam gloria animæ supponitur ab initio conceptionis possessa à Christo sine gloria corporis, ut daretur locus redemptioni hominum per passionem & mortem; & ideo quamvis gloria corporis sequatur ad gloriam animæ tanquam propria passio (quod à pluribus negatur) potuit Christus gloriam corporis quâ non fruebatur mereri, absque eo quod gloriam essentialem animæ mereretur.
178. Obijcies tertio: Gloria corporis erat debita Christo titulo connaturalitatis, non solum ratione gloriæ animæ, sed etiam ratione unionis hypostaticæ: At quod est debitum alicui titulo connaturalitatis, non potest fieri iterum ei debitum titulo iustitiæ, nec consequenter per meritum: Ergo Christus gloriam sui corporis promereri non potuit.
179. Respondeo, concessio Majori, negando Minorem: non enim est inconveniens ut illud quod Christo aliàs debebatur titulo connaturalitatis, si illud non habuit à principio, postea etiam per meritum proprium acquirat; nec enim duo illi tituli sunt impossibiles, vel se invicem excludentes; ut patet in humanis, nam filius Regis præclaris gestis, dignis coronâ & imperio, mereri potest regnum, aliàs sibi hæreditario jure debi-

tum. Idem dicendum de Christo, nam Psalm. 2. Pater æternus ei dicit: *Postula à me, & dabo tibi Genes hæreditatem tuam* &c. ubi id quod hæreditario jure Christo debebatur, titulo orationis & deprecationis confertur.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis inferes primò contra Scotum: Christum verè, & propriè, ac directè meruisse gloriam sui corporis, & non tantum ablationem impedimenti, quo gloria animæ detinebatur, & prohibebatur ne redundaret in corpus.

Pater hoc corollarium: Primò quia de facto nullum fuit impedimentum extrinsecum detinens gloriam animæ, ne transiret ad corpus, sed solum detinebatur per subtractionem concursus divini: Ergo non meruit remotionem impedimenti.

Secundò, Dato adfuisse positivum impedimentum, non sequitur Christum illud directè & per se primò meruisse: Ergo ruit sententia Scoti. Consequentia patet, Antecedens probatur. Id aliquis directè meretur, quod primò cadit in meritis & præmiantis intentionem: Sed esto adfuisse positivum impedimentum, intentio tamen Christi meritis, & Dei præmiantis, per se primò tendebat ad gloriam corporis: Ergo adhuc tali impedimento admissò, non sequitur Christum gloriam sui corporis directè & per se primò non meruisse.

Tertiò, Verba Scripturæ attribuentia Christo meritum gloriæ sui corporis, sunt in proprietate accipienda: Sed mereri solum impedimenti remotionem, non est cum proprietate gloriam corporis promereri, cum removens prohibens, dicatur solum per accidens & improprie causa effectus: verbi gratiâ tollens impedimentum quo lapis detinetur ne descendat in centrum, non dicitur propriè motum lapidis causare: Ergo Christus verè & propriè ac directè meruit gloriam sui corporis, & non solum ablationem impedimenti quo gloria animæ detinebatur, & prohibebatur ne redundaret & resiliiret in corpus.

Inferes secundò: Christum obtinuisse suis meritis judicariam potestatem, regiam, ac sacerdotalem dignitatem, & supremum omnium rerum dominium, non tamen dignitatem capitis Ecclesiæ.

Probatur breviter hoc corollarium, quantum ad tres primas partes: Nam ex triplici tantum capite potuit provenire quod Christus prædictas dignitates non mereretur, vel quia sunt debita connaturaliter, vel quia in primo instanti fuerunt illi collata, vel quia non pertinet ad dignitatem Christi habere illas ex merito: Sed nullum horum dici potest: Ergo Christus prædictas dignitates meruit. Minor quoad primam partem patet ex supra dictis, nam optimè stat aliquid esse debitum connaturaliter Christo, & tamen cadere sub merito, ut patet de gloria corporis. Quoad secundam etiam constat ex fundamentis articulo præcedenti statutis, nam ut ibidem ostendimus, aliquid potest simul esse cum præmio in eodem instanti reali, cum sola præcedentia naturæ, ut liquet in merito augmenti habitus charitatis per actus ferventiores. Quoad tertiam pariter videtur manifesta, quia ad maximam Christi perfectionem pertinet, non solum prædictas dignitates habere connaturaliter ex vi unionis hypostaticæ, sed etiam eas proprio merito acquirere: sicut gloriam corporis, non solum titulo connatu-

ralitatis, sed etiam titulo meriti & iustitiæ obtinuit.

Quarta verò pars, quæ asserit Christum dignitatem capitis Ecclesiæ non habuisse per meritum, docetur à Cipullo hic dubio 11. versùs finem, potestque breviter suaderi, tum ex eo quod dignitas capitis competit Christo ratione gratiæ habitualis, ut suprâ docuimus: Sed Christus gratiam habituales non meruit, ut ostendimus articulo præcedenti: Ergo nec dignitatem capitis. Tum etiam, quia omnis actus meritorius Christi, processit ab illo ut capite morali: Sed quod ex parte principij merita Christi præcessit, sub illius merito non cadit: Ergo Christus dignitatem capitis non meruit.

ARTICVLVS VII.

An Christus omnes effectus prædestinationis nobis meruerit?

182. Certum est, Christum non sibi tantum sed etiam nobis meruisse: ut enim discutit D. Thomas hic art. 4. in Christo fuit gratia non solum ut in homine singulari, sed etiam ut in capite totius Ecclesiæ, unde sicut in corpore naturali caput sentit sibi & omnibus membris, ita in corpore mystico Ecclesiæ, Christus non solum sibi, sed etiam aliis meruit. Solum ergo difficultas est, an meritum Christi respectu nostræ, ita sit perfectum & universale, quod ad omnes nostræ prædestinationis effectus se extendat: Pro resolutione tui

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur: Christus meruit nobis omnes prædestinationis effectus: hoc est gloriam, gratiam, auxilia supernaturalia, dispositiones proximas & remotas ad gratiam, imò & bona temporalia, quatenus ordinantur ad supernaturalia.

183. Probatur primò ex Scriptura: Ait enim Apostolus ad Ephes. 1. *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos omni benedictione spirituali, in celestibus, in Christo.* Ubi, ut notat D. Thomas, cum Ambrosio & aliis SS. Patribus, particula *in* ponitur pro particula *per*, quæ denotat causam efficientem moralem, sicut quando idem Apostolus in eodem capite ait: *Gratificavit nos in dilecto Filio suo.* idem sonat ac si diceretur: *Per dilectum Filium suum.* Et cum subdit: *In quo habemus redemptionem,* idem significat ac *Per quem habemus redemptionem.* Unde sensus verborum Pauli est, Deum per Christum, seu per Christi meritum, omnem spirituales benedictionem nobis contulisse: Sed omnis effectus nostræ prædestinationis, omneque bonum supernaturale quod nobis confertur, est spiritualis benedictio: Ergo Christus omnes effectus nostræ prædestinationis, & omnia bona & dona supernaturalia, nobis meruit.

184. Confirmatur ex illo Joan. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.* Quo in loco, ut observat Chrysostomus ibidem homil. 13. & Augustinus Tract. 3. in Joan. denotatur omnia bona supernaturalia esse in nobis per Christum. Et sanè id colligitur ex illis verbis: *gratiam pro gratia*, nam secundum phrasim Hebræicam significant omnem gratiam, à prima usque ad ultimam, esse per Christum, ut patet ex illo

A Job 2. *Pellem pro pelle dabit homo pro anima sua;* id est, omnem pellem: ac si diceretur, à primo bono usque ad ultimum, & à minimo usque ad maximum & pretiosissimum, permittet homo se spoliari, ut vitam tueri possit.

Probatur secundò conclusio: Christus nobis meruit quicquid Adamus demeruit, alias non superabundaret gratia Christi Salvatoris, ubi abundavit delictum: Sed Adamus nobis demeruit carentiam omnium effectuum prædestinationis, omniumque bonorum & donorum supernaturalium: Ergo Christus illa omnia nobis promeruit.

Probatur tertio: Christus nihil influit in homines, nisi quod illis meruit: Sed omnes effectus prædestinationis, & omnia dona supernaturalia quæ sunt in hominibus, sunt ex ipsius Christi influxu: Ergo nobis per ejus merita conferuntur. Major patet, nam Christi efficientia in homines, non plus se extendit, quam ejus meritum; imò per suum meritum habet quod in homines influat. Minor verò, præterquam quod ex testimoniis Scripturæ suprâ adductis apertè colligitur, hac ratione suaderetur. Gratia fuit in Christo, sicut in universali principio in genere habentium gratiam; Christus enim, propter immediatam unionem suæ humanitatis ad Verbum, debebat habere ipsam gratiam in perfectissimo gradu, & quia erat redemptor & sanctificator hominum, oportebat quod haberet gratiam in alios redundantem, quod est habere illam per modum principij in genere habentium gratiam: Sed virtus primi principij alicujus generis, universaliter se extendit ad omnes effectus illius generis, ut patet in Sole, cujus virtus ad omnes rerum inferiorum generationes se extendit, quia est causa universalis generationis: Ergo omnes effectus prædestinationis, & omnia bona supernaturalia, quæ sunt in nobis, ex Christi influxu procedunt. Unde præclare Bernardus serm. 13. in Cantica: *Quidquid sapientia, quidquid virtutis habere confidis, Dei virtuti, Dei sapientia depura Christo.* Et ante initio sermonis dixerat: *Origo fontium & fluminum mare est, virtutum & scientiarum Dominus Iesus Christus.*

Confirmatur: Christus, quoad influxum supernaturalem quem in nos habet, comparatur capiti, & viti: unde Tridentinum sess. 6. cap. 16. ait: *Christus Iesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influit &c.* Sed palmes nihil habet nisi dependenter à vite, & membra corporis humani, in omnibus suis motibus & operationibus vitalibus, à directione & influxu capitis dependent: Ergo pariter nihil boni supernaturalis est in nobis, nisi dependenter à Christo, & ex ejus influxu.

Denique suaderi potest conclusio hac ratione: 187. Attribuendum est Christo quicquid excellentiæ & dignitatis est, nisi vel in se repugnet, vel oppositum revelatum sit: Sed Christum suo merito omnes prædestinationis effectus efficienter moraliter seu meritorie in nobis causare, excellentiæ est & dignitatis, & in se non repugnat, nec oppositum revelatum est: Ergo asserendum est Christum omnes prædestinationis effectus nobis meruisse. Unde Ecclesia in collectis, sive petat gratiam, sive auxilia supernaturalia, sive bona temporalia, ut ad salutem eternam conducunt, concludit semper, *Per Dominum nostrum Jesum Christum*, ut significet, hæc omnia nobis ex meritis Christi donari.

188. Denique suaderi potest conclusio hac ratione: Attribuendum est Christo quicquid excellentiæ & dignitatis est, nisi vel in se repugnet, vel oppositum revelatum sit: Sed Christum suo merito omnes prædestinationis effectus efficienter moraliter seu meritorie in nobis causare, excellentiæ est & dignitatis, & in se non repugnat, nec oppositum revelatum est: Ergo asserendum est Christum omnes prædestinationis effectus nobis meruisse. Unde Ecclesia in collectis, sive petat gratiam, sive auxilia supernaturalia, sive bona temporalia, ut ad salutem eternam conducunt, concludit semper, *Per Dominum nostrum Jesum Christum*, ut significet, hæc omnia nobis ex meritis Christi donari.

89. Confirmatur: Christi meritum, utpote infinitum, potuit ad omnes nostræ prædestinationis effectus, omniaque bona & dona supernaturalia se extendere; & cum Christus sit redemptor & sanctificator hominum, congruum fuit ut ad omnia quæ pertinent ad ordinem redemptionis & nostræ prædestinationis, merita sua dirigeret & ordinaret: Ergo nullâ ratione videtur negandum, Christum omnia dona supernaturalia, omnesque prædestinationis effectus, nobis meruisse.

§. II.

Solvuntur objectiones.

190. **O**bjicies primò: Si Christus meruisset nobis gratiam, fidem, & alia dona supernaturalia, illa non darentur nobis gratis, sed ex iustitia: At hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris manifesta videtur, quod enim datur alicui titulo meriti, datur per modum præmij & mercedis: quod verò datur alicui ut merces, non datur gratis, sed debito iustitiæ, ut patet ex illo ad Roman. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Minor etiam constat ex illo ad Roman. 3. *Iustificati gratia per gratiam ipsius:* quibus verbis gratiam iustificantiem dari merè gratis docet Apostolus. Idem asserit Augustinus de prædestin. Sanct. cap. 15. de fide quâ Christiani sumus: ait enim quod eâ gratiâ ab initio fidei suæ fit homo quicumque Christianus, quâ homo ille ab initio factus est Christus: Sed ille homo factus est Christus absque suis meritis, ex sola libera Dei voluntate: Ergo etiam nos ex eadem libera voluntate facti sumus Christiani, id est credentes in Christum, atque adeo fides quæ ad iustificationem requiritur, non datur nobis ex meritis, secundum mentem Augustini.

191. **R**espondeo distinguendo Majorem: Si Christus meruisset nobis gratiam, fidem, & alia dona supernaturalia, hæc non darentur merè gratis, per respectum ad merita Christi, concedo Majorem. Comparativè ad nostra merita, nego Majorem. Ad Minorem similiter dicendum, loca Scripturæ quibus dicitur nos justificari gratis, intelligenda esse per respectum ad nos, non verò per respectum ad Christum, quamvis enim nullis nostris præcedentibus meritis gratia iustificationis conferatur, nobis tamen datur ex meritis Christi. Idem vult Augustinus, cum ait, quod eâ gratiâ homo à principio vitæ suæ fit Christianus, quâ Dei Filius factus est Christus, excludit enim merita nostra respectu nostræ vocationis, non autem merita Christi; ibi enim impugnat Pelagianos, qui docebant nos posse credere & justificari ex viribus liberi arbitrij. Excludit etiam ibidem merita Christi, respectu Incarnationis ejus, ait enim: *Est præclarissimum lumen prædestinationis & gratia ipse Salvator, ipse mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, qui ut hoc esset, quibus tandem suis vel operum vel fidei præcedentibus meritis natura humana quæ in illo est comparavit? Respondeatur quæso: ille homo ut à Verbo Patri coæterno in unitatem persona assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? quid egit ante, quid credidit, quid petivit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret? Et infra: Quisquis in capite nostro præcedentia merita illius generationis invenerit, ipse in nobis membris ejus præcedentia merita multiplicata regenerationis inquirit. Neque enim retributa est Christo illa genera-*

tio, sed tributa, ut alienus ab omni obligatione peccati, de Spiritu & Virgine nasceretur. Sic & nobis ut ex aqua & spiritu renasceremur, non retributum est pro aliquo merito, sed gratis tributum &c.

Objicies secundò: Apostolus ad Roman. 4. loquens de Christo ait: *Traditus est* (scilicet in mortem) *propter delicta nostra, resurrexit propter justificationem nostram:* Ergo justificatione nostra non provenit ex vi mortis Christi, sed ex vi resurrectionis ejus: At resurrectio Christi non operatur per modum meriti, sed solum per modum causæ physice instrumentalis, cum Christus post mortem suam non meruerit, ut supra art. 1. ostensum est: unde D. Thomas infra quæst. 56. art. 1. ad 3. dicit quod *resurrectio Christi non est propriè loquendo causa meritoria resurrectionis nostræ, sed est causa efficiens & exemplaris:* Ergo Christus non meruit justificationem nostram, nec per consequens omnes effectus nostræ prædestinationis.

Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam, nostra enim justificatione mortis Christi ut causæ meritorie attribuitur: quando verò Apostolus ait quod Christus resurrexit propter justificationem nostram, solum vult resurrectionem Christi esse causam exemplarem nostræ justificationis, ut docet D. Thomas super hunc locum Apostoli lect. 3. his verbis: *Mors Christi fuit nobis salutaris, non solum per modum meriti, sed etiam per modum alicujus efficientie: cum enim humanitas Christi esset quodammodo instrumentum divinitatis ejus, ut Damascenus dicit, omnes passionis & actiones humanitatis Christi fuerunt nobis salutaris, utpote ex virtute divinitatis provenientes: sed quia effectus habet aliquam similitudinem causæ, mortem Christi quæ extincta est in eo mortalis vita, dicit esse causam extinctionis peccatorum nostrorum; resurrectionem autem ejus quæ rediit ad novam vitam gloriæ, dicit esse causam justificationis nostræ, per quam redimus ad novitatem iustitiæ.* Et in hac parte quæst. 56. art. 1. ad 4. sic habet: *Secundum rationem efficientie quæ dependet ex virtute divina, tam mors Christi, quam etiam resurrectio, est causa tam destructionis mortis, quam reparationis vitæ. Sed secundum rationem exemplaritatis, mors Christi per quam recessit à vita mortali, est causa destructionis mortis nostræ: resurrectio verò ejus, per quam inchoavit vitam immortalem, est causa reparationis vitæ nostræ: passio verò Christi est insuper causa meritoria.*

Objicies tertio: Incarnatio Christi fuit primus & potissimus nostræ prædestinationis effectus: Sed Christus suam Incarnationem non meruit, cum principium meriti non cadat sub merito, ut supra ostensum est: Ergo Christus non meruit omnes nostræ prædestinationis effectus. Major probatur: Omne quod cum effectu ad finem nostræ prædestinationis conducit, fuit à Deo ex intentione hujus finis paratum, & consequenter est nostræ prædestinationis effectus: Sed Incarnatio Christi cum effectu ad finem prædestinationis nostræ maxime conducit: Ergo fuit à Deo ex hoc fine præparata, & consequenter fuit nostræ prædestinationis effectus.

Respondeo, negando Majorem, ad cujus probationem, distinguo Majorem: Omne quod cum effectu ad finem nostræ prædestinationis conducit, fuit à Deo ex intentione hujus finis paratum, si conducat ad illum ut medium ad finem, concedo.

cedo Majorem: si ad illud conducatur ut causa, nego Majorem: licet autem Incarnatio Christi, ejusque merita efficaciter ad salutem electorum conducant, non tamen conducunt ut media, sed ut causa illius, ac finis beatitudinis nostrae, cum Incarnatio & merita Christi nobiliora sint ac Deo propinquiora, quam salus hominum, ut disp. 5. fusè declaravimus, unde non præparantur à Deo ex intentione & amore illius, nec per consequens sunt nostrae prædestinationis effectus.

196. Explicatur, & magis illustratur hæc solutio: Non omne efficaciter conducent ad aliud, debet illius amorem supponere, & ex illius intentione imperari, sed tantum quod ut medium assumitur; cum enim medium ratione finis ametur, sicut conclusio ratione præmissarum cognoscitur, debet ut efficaciter eligatur, amorem efficacem finis supponere, & imperari ex illius efficaci intentione; sicut conclusio, quia ratione principiorum cognoscitur, ut certò cognoscatur, debet certam principiorum cognitionem supponere, & ut evidens sit conclusionis cognitio, præsupponi debet evidens principiorum notitia: causa verò est in ordine ad effectum ametur, non tamen ratione effectus amatur, & ideo illius amorem non supponit, sed infert: unde cum Incarnatio non ordinetur ut medium ad salutem electorum, sed sit illius causa & finis, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei*, ex illius intentione non fuit à Deo imperata, licet ad salutem hominum, ut ad finem cui ordinata fuerit, ut loco citato exposuimus.

197. Obijcies quartò: Fides & spes sunt nostrae prædestinationis effectus: Sed Christus nec fidem nec spem nobis meruit: Ergo non meruit nobis omnes prædestinationis effectus. Major est certa, Minor probatur. Christus solum venit in mundum, ut ea recuperaret & mereretur, quæ primus parens peccando sibi & nobis amisit: Sed primus parens peccando non amisit fidem, nec spem, cum illæ virtutes non amittantur nisi per actus infidelitatis, & desperationis, quos Adamus peccando non elicit: Ergo meritum Christi non se extendit ad motus fidei & spei, nec ad auxilia ad illos actus eliciendos necessaria.

198. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cuius probationem respondet Vazquez disp. 77. cap. 4. quod Adamus quando peccavit, revera amisit fidem, sicut Eva, quia eodem modo credidit dictum serpentis verum esse, videlicet: *Nequaquam moriemini, & eritis sicut Dij*. Nec obstat (inquit) quod Apostolus 1. ad Timoth. 2. dicat: *Vir non est seductus, mulier autem seducta in prævaricatione fuit*. Hoc enim solum denotat, quod vir non est seductus primus, sed secundus, ut plures ex SS. Patribus exponunt. Vel ut alij volunt, his verbis tantum significatur, virum non fuisse seductum à serpente, sicut mulier, sed ab ipsa muliere. Idem docet Pererius in commentarijs super Genesim, ad illa verba: *Deditque viro suo, & comedit*.

199. Melius tamen respondetur, quod licet Adamus non amisit suam fidem peccando, nobis tamen eam amisit, sicut & reliqua dona gratiæ, quæ in nos transfudisset, si non peccasset, atque adeo ad recuperandum ista omnia venit Christus, merendo nobis fidem ac spem, & reliquas dispositiones ad gratiam. Unde in Conc. Arausic. 2. can. 25. dicitur: *Per peccatum primi parentis ita fuisse attenuatum liberum arbitrium hominis, ut nec possit in Deum credere, nec sperare*. Ex quibus verbis

Tom. IV.

A apertè colligitur, Adamum peccando, nobis fidem & spem amisisse. Et in hoc sensu intelligendus est S. Prosper, dum resp. 1. ad excerpta Genuensium probat contra Semipelagianos, fidem in posteris Adæ petiisse, nec nisi ex dono Dei, & per gratiam Christi, posse recuperari; quia Adam peccando perdidit fidem, & quidquid perdidit, posterius ejus in ipso perdidit: *Quomodo enim (inquit) fides in Adam perdit, in quocumque filiorum ejus inveniretur, nisi eum Spiritus Sanctus, qui omnia in omnibus operatur, infunderet*. His enim verbis solum declarare intendit, quod Adam peccando amisit fidem pro nobis, & contraxit tunc debitum carenti illa, non quidem in propria persona, cum infidelitatis peccatum non commiserit, sed in omnibus suis posteris. Eodem modo intelligendi sunt alij SS. Patres, quos Vazquez & Pererius pro sua sententia adducunt. Cum verò Leo Papa ait quod *Adam exutus fuit fidei vestimento*, rectè intelligi potest quod exutus fuit charitate, quæ cum sit forma fidei, veluti vestimentum ejus dici potest. Alij verò qui dicunt, Adamum peccando fuisse infidelem, non loquuntur de infidelitate quæ cōtingit ex amissione fidei virtutis Theologica, sed de infidelitate quæ opponitur fidelitati quam tenemur servare Deo in observatione mandatorum; quæ ratione omnis transgrediens præcepta divina dicitur infidelis, quia non servat fidelitatem, licet non amittat virtutem Theologicam fidei, & è contra omnis observans mandata, dicitur *fidelis servus*, Matth. 24. & 25.

§. III.

Corollarium præcedentis doctrine.

EX dictis inferes, Christi meritum se extendere non solum ad omnia bona supernaturalia, quæ conferuntur hominibus qui post ipsum nati sunt, sed etiam quæ collata sunt antiquis Patribus, alijsque omnibus qui ab origine mundi fuerunt post lapsum primi parentis: Nam ut supra dicebamus, gratia & alia dona supernaturalia fuerunt in Christo tanquam in universali principio: Sed virtus primi principij alicujus generis universaliter ad omnes effectus illius se extendit, sicut virtus Solis, qui est causa universalis generationis, ad omnes rerum inferiorum generationes: Ergo virtus meritoria Christi extenditur ad omnia dona supernaturalia quæ conferuntur vel collata sunt hominibus, à lapsu primi parentis, sive in lege naturæ, sive in lege scripta. Unde ad Hebræos 9. Christus dicitur mortuus in redemptionem earum prævaricationum quæ erant sub priori testamento. Et ad Rom. 3. Apostolus ait: *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiæ suæ, propter remissionem præcedentium delictorum*. Item Apoc. 13. Christus, dicitur *agnus occisus ab origine mundi*, eò quod pretio suæ mortis futuræ, gratia collata sit omnibus, quicumque illam receperunt ab origine mundi. Denique Actorum 4. Princeps Apostolorum ait: *Non est aliud nomen datum sub celo in quo oporteat nos salvos fieri &c.*

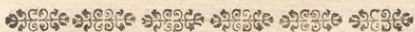
Dices, Meritum, cum sit causa præmij, & via ad illud, debet prius existere: Sed meritum Christi non prius extitit, quam gratia antiquorum Patrum, cum hæc ante Incarnationem, & Christi adventum, ipsis collata fuerit: Ergo meritum Christi ad illam non potuit se extendere.

Respondeo non requiri necessariò quod meritum prius existat in executione ante præmium,

QQ99

sed sufficere quod existat in præscientia præmiantis: Ratio est quia meritum non est causa physica, sed moralis: ut autem causa moralis moveat, sufficit quod sit in præscientia & intentione præmiantis: unde ut Christus dicatur causa meritoria gratiæ collatæ antiquis Patribus, sufficit quod Deus ab æterno ejus merita in tempore futura præviderit, & eorum intuitu motus & excitatus fuerit ad conferendam gratiam Patribus antiquis & aliis qui ante Incarnationem & Christi adventum justificati sunt.

Querunt hic aliqui, an Christus etiam meruerit gratiam collatam Angelis & primis parentibus in statu innocentie? Sed de hoc fusè egimus suprà disp. 14. art. 4. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus.

DISPUTATIO XXII.

De servitute, oratione, & sacerdotio Christi.

Ad quæst. 20. & duas sequentes.

Postquam D. Thomas egit de pertinentibus ad virtutem Christi, quantum ad operationem & meritum ejus, differit de his quæ Christo conveniunt per comparisonem ad Patrem, & primò de subjectione illius ad Patrem, secundo de ejus oratione, tertio de ipsius sacerdotio, de quibus etiam in hac disputatione agendum. Sed quia Christus non fuit tantum Sacerdos, sed etiam Rex, non solum de sacerdotio Christi, sed etiam de regia ejusdem potestate & dignitate, breviter differemus.

ARTICVLVS PRIMVS.

An Christus ut homo, sit verè & propriè servus Dei?

Negant Vazquez, Beccanus, Hurtado, Martinonius, & alij ex Recentioribus; affirmant verò Thomista cum Sancto Doctore, locis infra referendis, & ex Patribus Societatis Suarez, Valentia, Ragusa, & alij. Pro resolutione

Diligenter observandum est, duplicem esse servitutem; aliam naturalem, aliam legalem. Naturalis ea est quæ in natura fundatur, & quæ aliquis ratione productionis v. g. est inferior alteri, & ei subiectus, teneturque illi obsequi ac obedire; & hoc genere servitutis filius est subiectus patri, & quælibet creatura Deo, quia ratione creationis est sub dominio Dei, & Deus potest facere in illa, de illa, & per illam, quicquid voluerit; & si talis creatura sit rationalis, tenetur Deo subijci, præceptis ejus parere, ipsumque tanquam supremum dominum colere & revereri; unde Angeli & primi parentes in statu innocentie, fuerunt servi Dei hoc genere servitutis. Servitus legalis ex Augustino 16. de civit. cap. 9. est illa quæ non à natura, sed à lege introducta est, & hæc est pœnalis quædam conditio eorum qui aut bello capti, aut venditi, subijciuntur dominio alterius, juxta illud 1. Petri 2. *A quo enim quis superatus est, huius & servus est.* Et hac ratione is qui peccat dicitur servus peccati & diaboli, quia ab eo superatus est, venundatus

A sub peccato, ut loquitur Apostolus.

Notandum est insuper: inter hæc duo genera servitutis, hoc præcipuè interesse discrimen, quod ille qui est servus servitute legali, ita est sub alterius dominio, ut cum eo, neque in bonis, neque in honore, neque in sede communicet; unde Aristoteles 1. Politic. cap. 3. dicit servum esse illum qui non est gravior sui, sed alterius. Servitus verò naturalis non excludit jus ad communicandum in bonis & honoribus, ut patet in filio, qui licet sit servus naturalis patris, habet tamen jus ad communicandum cum illo in bonis & honoribus. Sancti etiam, licet verè & propriè sint servi Dei (& hoc nomine se insigniri gloriatur D. Paulus, pluries repetens in suis Epistolis, *Paulus servus Jesu Christi*) quia tamen sunt filij Dei per gratiam, cum eo in bonis communicant, juxta illud Apostoli ad Roman. 8. *Si filij, & hæredes.* His præmissis, facilis erit resolutio difficultatis propositæ.

§. II.

Triplici conclusione difficultas proposita resolvitur.

Dico primò: Christus ut homo, non est, nec dici potest, servus Dei servitute legali.

Hæc conclusio ex fundamentis jam statutis manifestè colligitur, nam ut diximus in secundo notabili, qui est servus servitute legali, ita sub alterius dominio constituitur, ut cum eo neque in bonis, neque in honoribus, neque in sede communicet; Sed Christus ut homo, ratione unionis hypostatice, communicat in bonis cum Patre, cum ratione illius habeat jus ad gratiam & gloriam, ac alia dona supernaturalia. Communicat etiam cum illo in honoribus & dignitatibus: nam humanitas Christi, propter conjunctionem cum Deo, eodem cultu adoratur ac Deus; & sicut mulier matrimonio Regi conjuncta, Regina appellatur, ita humanitas Christi hypostatice Deo unita, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, dicitur & est Regina & Domina, juxta illud Psalm. 44. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato.* Item Christus ut homo, in sede cum Patre communicat, cum ad dexteram ejus in cælis sedeat: Ergo nec est nec dici debet servus Dei, servitute legali.

Dico secundo, Christum ut hominem esse verè & propriè servum Dei, servitute naturali.

Probatur primò ex Scriptura, in qua Christus vocatur sæpius servus Dei: Isaia 42. *Eccce servus meus, suscipiam eum* &c. Et cap. 53. *In scientia sua justificabit ipse justus servus meus multos.* Zachar. 3. *Adducam servum meum orientem.* Idipsum in novo testamento traditur Matth. 12. ubi Evangelista locum ex Isaia adductum interpretatur de Christo. Et cap. 11. Christus alloquens Patrem sic ait: *Confiteor tibi Pater, Domine cali & terre.* Ubi nomine cali & terre, omne quod factum est à Deo, & ipsum Christum, in quantum hominem, comprehendi, docet Athanasius lib. 3. contra Arrianos. At non est cur in metaphorico sensu illa testimonia accipiantur, ut Vazquez contendit: tum quia ex sensu rigoroso nullum sequitur absurdum, ut constabit ex infra dicendis, tum etiam quia Ecclesiæ Patres mox referendi, à quibus legitimus scripturæ sensus hauriendus est, illa in rigore acceperunt: Ergo Christus, in quantum homo, verè & propriè est servus Dei, servitute naturali.